Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...ай 1921 оной ...21-hээ гарана. | № 48 (18371) | 1990 оной февралиин 27, вторник | Сэн 3 мүн.

БАТА НЭГЭДЭЛТЭЙГЭЭР ДЕМОКРАТИ ТЭЭШЭ

Февралиин 25-да оронноймнай олон хото городуудта болоhон митингнүүд дээрэ хубилган шэнэдхэлгые, демократи үргэдхэлгые дэмжэжэ байhан уряанууд улам үргэноор соностоhон байгаа.

МОСКВА. Энэ үдэр ниислэл хотодо болоhон олониитын жагсаалнуудта, митингнүүдтэ хабаадагшад общество дотор демократическа хубилалтануудые улам эршэдхэхэ социальна үнэн зүбые хангаха, болохоёо байгаа hунгалтануудта «Демократическа Росси» гэhэн бүлэгэй кандидадуудые дэмжэхэ эрилтэнүүдые москвагайхид табиба.

СССР-эй Верховно Соведэй Мэдүүлгэтэй, ороной ажалшадта КПСС-эй ЦК-гай Хандалгатай дашарамдуулан, ёhо гурим сахиха юрын бэшэ зорилго митинг эмхидхэгшэд, городой засагаархид бэелүүлхэ ушартай болоо.

МИНСК. Белоруссиин ССР-эй арадай депутадуудые hунгаха hунгалта тухай Хуулиин дутагдалнуудтай, республикын ниитын ажабайдалай асуудалнуудай орёо хурса болоhонтой дашарамдуулан, олон мянган хүнэй хабаадалгатай митинг үнгэргэгдөө. Белоруссиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. Е. Соколов, БССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. И. Дементей болон бусад хүтэлбэрилэгшэд митинг дээрэ үгэ хэлэбэ.

«Партиие шэнэдхэхын, Соведүүдтэ бүрин эрхэтэ засаг үгэхын түлөө» уряатай митингнүүд Ульяновск, Ленинград, Свердловск, Кемерово, Тбилиси, Петропавловск-Камчатский, Сыктывкар, Ростов-на-Дону, Горький, Уфа, Омск, Казань, Волгоград, Архангельск болон бусад хотонуудта болобо.

(ТАСС).

...ПСС-эй ОБКОМДО

...ро КПСС-эй обкомой таhагуудта, горкомуудта, райкомуудта дурадхаа.

БНЦ-гэй нээмэл партийна суглаанай тогтоолые, партиин бүлэг ветерануудай бэшэгые партийна суглаанууд, КПСС-эй городской болон районно комитедүүдэй пленумүүд дээрэ зүбшэн хэлсэхэ шухала.

Партиин бүлэг ветерануудай бэшэг соо тодорхойлогдоhон, БНЦ-гэй партийна суглаан дээрэ табигдаhан асуудалнуудые шэнжэлжэ үзэхын тула партиин ба ажалай ветеран нүхэр В. Б. Базаров түрүүтэй 21 хүнhөө бүридэhэн комисси байгуулагдаа. КПСС-эй обкомой гэшүүд, партиин, дайнай ба ажалай ветеранууд, хүдэлмэришэд, эрдэмэй ба педагогическа интеллигенциин түлөөлэгшэд, ажалша коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэд комиссиин бүридэлдэ ороно.

Буряадай Эрдэмэй түбэй партийна суглаанай тогтоол болон бүлэг ветерануудай бэшэг соо табигдаhан асуудалнуудые КПСС-эй обкомой hаяын пленумэй үзэмжэдэ табиха шиидхэбэри абтаа.

«1990 оной март-май hарануудта КПСС-эй Буряадай обкомдо тэрэнэй гэшүүд болон гэшүүндэ кандидадуудай эрхэтэдтэй уулзалгые эмхидхэхэ тухай» тогтоолые партиин обкомой бюро баталан абаба. КПСС-эй XXVIII съездын, областной тоосоото-hунгалтын XXXV партийна конференциин дүтэлжэ байха үедэ республикын ажалшадтай, хүн зонтой холбоогоо бэхижүүлхэ зорилготойгоор областной партийна конференциин нээгдэтэр эрхэтэдэй КПСС-эй обкомой гэшүүдтэй, гэшүүндэ кандидадуудтай уулзалгануудые эмхидхэхэдээ, обкомой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэй эрхэтэдэй үдэр бүриин уулзалгын гуримые хүсэндэнь үлөөхэ шухала. Улаан-Үдэ хотодо, дүтэ шадарай районуудта ажалладаг КПСС-эй обкомой гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, тэрэ тоодо КПСС-эй обкомой бюрогой бүхы гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, республикын Министрнүүдэй Соведэй хүтэлбэрилэгшэд, КПСС-эй райкомуудай, Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарьнар, хүдэлмэришэдэй коллективүүдэй түлөөлэгшэд уулзалгануудые хэхэ байна. 1990 оной март-май hарануудта КПСС-эй обкомдо тэрэнэй гэшүүдтэй, гэшүүндэ кандидадуудтай уулзалгын график баталагдаа. Байгша оной мартын 12-hоо эхилжэ, уулзалганууд понедельнигэй, четвергын үдэрнүүдтэ 14.00 часhаа 19.00 час болотор үнгэргэгдэхэ.

Партиин обкомой бюро партийна ажабайдалай бусад асуудалнуудые хаража үзэбэ.

...УМЫЕ ҮНЭН ЗҮБӨӨР, ...ЙhАН СООНЬ СЭГНЭХЭ

...сад регионуудта орходоо республикымнай по... ...абайдал hаяхан бөлотор түб нам байhан аад, ...хубилжа эхилбэ. Ямар ушарhаа нигэбэ гээшэб! ...КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. ...Правда Бурятии» газетын корреспондент Т. Усоль... ...рэлдэhэнэй гол шухала зүйлынь боложо үгоо.

...хэ түсэбүүд дүүргэгдэнэгүй. Продукци абаха нарядуудай, үгэхэ талануудай тодорхойлогдонхойшье hаа, продукциороногүй. Эдэ бүгэдын социальна эрхэ байдалые хүшэр хүндэ болгоhониинь элитэ юм ааб даа. Үшөө тиихэдэ демократиин мүнөө үе сагай хэмжээнэй манай обществын политическэ соёл болбосоролой хэмжээнтэй адли бэшэ байhые дурдаха байнаб. Энэмнай мүнөөдэр тохёолдоhон юрын лэ бэшэ байдалай эшэ үндэhэн болоно гээшэ.

— Хүн зоной ниитэ-политическэ эдэбхи үүсхэл дэбжээhэн эдэ зүйлнүүдэй гол шалтагааниинь республикымнай социально-экономическа байдал болоно, тэрээн тухай арадай депутадуудта кандидадуудтай hунгагшадай уулзалганууд дээрэ, съездын үзэмжэдэ КПСС-эй ЦК-гай табиhан Платформын проектые зүбшэн хэлсэжэ байгаа партийна суглаанууд дээрэ хэлсэгдэнэ... Гэхэтэй хамта тохёолдоhон байдал зарим хүнүүдэй hанаа зобооно, энэ байдалые яажа hайжаруулхаб гэжэ тэдэнэр бодомжолно. Нүгөөдүүлынь дутагдалнуудые шүүмжэлгэhээ өөртөө олзо оложо гарахые оролдоно. Жэшээнь, арадай депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэhэн зарим хүнүүд программанууд дотороо ажабайдалдамнай ушардаг миин ганса дутагдалнуудые тоолоод, тэдэниие усадхаха бүтэмжэтэй дурадхалнуудые оруулаагүй байха юм. Зарим нэгэниинь, жэшээнь, Буряадай эрдэмэй түбэй коммунистнууд бүришье эрид шанга хэмжээнүүдые дурадхана. Та энэ партийна организациин суглаанда хабаадаhан байнат. Тэрэниие хэр үнгэрөө гэжэ сэгнэхэ байнабта!

— Суглаан дээрэ асуудалнууд тон хурсаар табигдаа, намда өөртэмнишье бэлэн бэшэ hэн гэжэ сэхыень хэлэхэ байнаб. Суглаан дээрэ эрид шанга шүүмжэлгэ соностоо, партиин областной комитедэй бюродо, республикын правительствада, секретарьнарта, намда өөртэмни нилээд олон шүүмжэлхы эрилтэнүүд табигдаа. Энэ суглаанда Буряадай эрдэмэй түбэй коммунистнууд болон хүдэлмэрилэгшэдhөө гадна бусад коллективүүдhээ, ганса городой бэшэ, мүн баhа хүдөөгэй районуудhаа хүнүүд уригдаhан байгаа hэн. Арадай зарим депутадууд, хэблэлэй түлөөлэгшэдшье бии байгаа. Тэрэ суглаан тухай газетэнүүд мэдээсээ, мүнөө элдэб янзын олон тоото hанамжанууд орожо байна, хүн зон тэрэ суглаанда, суглаан дээрэ хэлэгдэhэн үгэнүүдтэ ямараар хандажа байhанаа хэлэнэ. Тэндэ хэлэгдэhэн бүхы юумые би гурбан хуби болгожо hалгааха байнаб. Нэгэдэхинь, юуб гэхэдэ, тэрэниие гол шухалань гэжэ тоолоноб, нилээд олон бүтэмжэтэй дурадхалнууд оруулагдаа, тэдэниие миин анхаралдаа абаха бэшэ, обкомой бюрогой холын хараата ба мүнөө үеын ажал ябуулгада хэрэглэхэ шухала. Хоёрдохинь, юуб гэхэдэ, оршон байдалые улам бүри хүшэр, орёо болгохын түлөө хүн зоной hанаа сэдьхэл дэбэргэхэ гэhэн зорилго табигдаhан байгаа ха. Иимэ hэдэлгэ бии hэн гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Минии hанахада, эндэ ямаршье үндэhэгүй үгэ зугаа болоо, зөөлэрүүлэн хэлэхэдэ, шалгагдаагүй баримтануудшье бии hэн, зарим ушарта зорюута буруугаар зохёогдоhон мэдээсэлнүүдые хүн зоной дунда тараaха, харата муухайгаар хардахашье hэдэлгэнүүд бии hэн. Эдэ бүгэдэнhөө гадна энэ суглаае hунгалтын урда тээхи тэмсэлдэ хэрэглэхэ зорилго табигдаhан байгаа хаш гэжэ hананаб.

Экономическа ба социальна хүгжэлтэ тухай асуудал гол шухала үгэ буляалдаа, арсалдаа үүсхэhэн байна, тиихэдээ Буряад оромнай улам доройтожо байна, бүхы юумэн муу, бүхы юумэн гээгдэлдэ оронхой гэжэ харуулха hэдэлгэ хэгдэhэн байна. Теэд манайда бүхы шухала асуудалнууд шиидхэгдэнхэй гэжэ би огто hанадаггүйб. Нэгэ асуудал табяад үзэел. Буряад орон социальна талааараа гээгдэлдэ оронги гэжэ эрдэмтэд hая мэдэбэл аал? Манай эрдэмэй түбтэ социально-экономическа шэнжэлэлгэнүүдые эрхилдэг таhаг бии, Сибириин гээгдэнги байдал түүхэhээ үндэhэтэй гэжэ ойлгодог бусадшье олон эрдэмтэд бии гээшэ. Зүгөөр улам тодорхойгоор шэнжэлжэ, регионие дотор талаhаань хараха болоо hаа, тэрэнэй эгээ ехээр гээгдэлдэ ороhон хубинь—Забайкали болоно. Хэрбээ Россин ба ороной дунда зэргын хэмжээнүүдые сасуулха болоо hаа, Сибирьтэ эдэ хэмжээнүүд түбтэ орходоо нилээд доогуур юм. Жэшээнь, Шэтэ, Буряад орон, Тувын АССР хүгжэлтынгөө талаар Эрхүүгэй областьhоо доошоо. Эрхүү Красноярскhаа доошоо гэхэ мэтэ.

Бүхы юумэн тухай тон нэгэн адляар муудхажа хэлэнхаар, тохёолдоhон бодото байдалые байhан сооньхаража, тэрэниие тоохо, ажабайдалдамнай шиидхэгдээгүй байhан асуудалнуудтай хамта түүхэтэ эрхэ байдалые, мүнөө сагай тохёолдоhон ушар байдалые

[Үргэлжэлынь 2-дохи нюурта].

«ХУБИЛГАН ШЭНЭДХЭЛГЫЕ ЭРИД БЭЕЛҮҮЛЭЕБДИ!»

Улаан-Үдэ хотын гол талмай — Соведүүдэй талмай дээрэ февралиин 25-да митинг болобо. Тэрэниие hунгагшадай городской клуб эмхидхээ. Энэ үдэр хэдэн мянган хүн талмай дээрэ сугларжа, мүнөө hанаа сэдьхэлыень зобоожо байhан асуудалнуудаар эрид шанга эрилтэнүүдые табиhан байна.

Тус митингын болохын урда тээхи долоон хоногой туршада элдэб ондоо hураг суу тараа hааб даа. Тиимэhээ СССР-эй арадай депутадууд В. Карепин С. Шапхаев хоёрой хандалга хүн зониие хүлеэгдээгүй элдэб зүришэлдөөнүүдhээ үшөө дахин hэргылээ гээд тэмдэглээбди.

Митингые СССР-эй арадай депутат В. Карепин нээгээ. Буряад арадай hайндэр болохо Сагаалганай хуулита ёhоор түрүүшынхиеэ тэмдэглэгдэжэ байhан үдэрөөр сугларагшадые халуунаар амаршалба. Энэ үдэр хадаа буряад арадай үндэhэн ёhо заншалнуудые hэргээлгын үдэр болохоhоо гадна арадуудай хани барисаанай, ондо ондоо hанамжануудые хүгжөөлгын, политическэ мэдэрэлые батадхалгын үдэр болог лэ гэжэ тэрэ хүсөөд, энэ митингээ эмхитэй, гуримтайгаар үнгэргэебди гэжэ сугларагшадта хандаба.

Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидат, «Бурятгеология» нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэ Ю. Ф. Ефремов үгэ абаба. Энэ митингые hунгагшадай городской клуб эмхидхээ. Тэрэнэй 1988 ондо эмхидхэгдэhэнhээ хойшо Байгалай жаса, Буряадай соёлой түб бии болоо. hунгагшадай клубай олохон эдэбхитэд: 15 хүн РСФСР-эй, 25 хүн Буряадай АССР-эй, 30 гаран хүн зон Улаан-Үдын горсоведэй арадай депутадта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэнхэй. Клубай хүдэлмэридэ авиазаводой, прибор бүтээлгын нэгэдэлэй, Буряадай эрдэмэй түбэй, «Бурятгеология» нэгэдэлэй, залуушуулай гэр байрын комплексын (МЖК) түлөөлэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Клубай хүдэлмэриие депутадууд В. Карепин, С. Шапхаев, депутадта кандидадууд С. Новоселов, Ю. Ефремов хүтэлбэрилнэ гэжэ тэрэ хөөрэбэ.

Удаань СССР-эй арадай депутат С. Шапхаев үгэ абахадаа, партиин шахардуу байдалда ороhон байдал hанааем зобооно гэжэ мэдүүлээ. Хэдэн hанамжануудhаа уламжалан, республикын партийна хүтэлбэридэ этигэнэгүйб гэжэ олондо дуулгаба. Олон талаhаа хашуулжа байнхаар, февралиин 26-да хүтэлбэрилхы үүргэhээ арсахыень партиин обкомые уряалба.

Дайнай ба ажалай ветеран К. И. Набокина, авиапредприятиин инженер, РСФСР-эй арадай депутадта кандидат С. В. Гаврилюк гэгшэд ушар байдалаа өөhэдөө гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ үзөөбди гэбэ.

А. М. Беляковые hунгуулиин округто гансаараа гаража байhан ушарые буруушаанабди гэжэ ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэн, горсоведэй арадай депутадта кандидат Н. Ж. Бурцев хэлэбэ. Буряадай Эрдэмэй түбэй коммунистнуудай эрэлхэг зоримгой алхамые дэмжэнэб, Гэбэшье хүдэлмэришэн ангиин ба эрдэмтэдэй хоорондо бии болоhон «хаалтые» унагааха хэрэгтэй гэжэ hанамжалба.

Партиин обкомой бюрогой гэшүүдые тушаалhаа буугты гэhэн эрилтэ угаа моодно болонхой гэжэ СССР-эй арадай депутат В. И. Канибалоцкий хэлэбэ. Тэдэнэй тушаалhаа буухада эдеэ хоол элбэгжэхэгүй, гэр байра олоор баригдахагүй, харин эмхи гурим алдагдаха байна. Тиимэhээ коммунистнуудта табидаг эрилтыень шангадхаха шухала гэжэ мэдүүлбэ. Удаань Ивалгын ПМК-гай модошо дархан Л. Д. Васильев байгаали хамгаалха тушаа асуудалда анхаралаа хандуулаа. Сэрэгшэ-интернационалист А. В. Болдин Совет Арми тушаа hанамжануудаа хэлээ.

Прибор бүтээлгын нэгэдэлэй мастер, РСФСР-эй арадай депутадта кандидат Н. И. Бурлак, Кабанскын районой түлөөлэгшэ О. Н. Миксенин хубилган шэнэдхэлгэ юрын кампаниин түхэлтэйгөөр үнгэржэ байна, тэрэниие эрид бэелүүлээбди гэжэ уряалхадаа, энэ hунгалтамнайшье партаппарадай сценариар ябуулагдажа байна гэжэ нэмэбэ. КПСС-эй нэрэ хүндые үргэхын тула миин шашалдаа дэлгээхээ болижо, бодото хэмжээнүүдые абаябди гээ.

«Бурятгеология» нэгэдэлэй оршоhон байшангай хэрэлсы дээрэ хүн зон ээлжээ ээлжээгээр гаража үгэ хэлэхэдээ, талмай дээрэ сугларhан хүн зониие Сагаалганаар халуунаар амаршалжа байhаниинь hайшаамаар бэлэй.

Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидат А. П. Шапиро энэ хэрэлсы дээрэ гараба. Ажалша коллективэйнгээ зүгhөө үгэ хэлэхэдээ, партиин обкомой бюрое тараая бди гэлсэнэт, теэд тэдэнэй орондо хэниие дэбжүүлжэ hунгаха юмбибди, тэдэ зон ямар платформотой байгаа юм, тиимэ зон байгаа hаа, энэ дары өөhэдыгөө мэдүүлэг лэ гэжэ хэлэбэ. Яараhанай хэрэг үгы. Гурбан hара болоод областной партконференци үнгэргэгдэхэ ха юм. Энэ митингээ эмхитэй гуримтайгаар дүүргэжэ, гэр гэртээ тараябди гэжэ тэрэ уряалба.

Соведүүдэй талмайн хахадыень эзэлhэн гэхэ гү, али хэдэн мянган хүнэй сугларaад байhан энэ митинг дээрэ нютагаархидтаа, аха нүхэдтөө, үетэндөө хандажа, сэдьхэл соогоо бодомжолжо, бусалгажа ябаhан бүхы hанамжаяа хэлэхэ, мэдүүлхэ дуратайшуул үнэхөөрөө захагүй олон байгаа.

hунгуулиин Сэлэнгын национально - территориальна 89-дэхи округhоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн БГПИ-гэй кафедрые даагша Михаил Надмитович Очиров партиин Буряадай обкомой аппарадай улад зонhоо, илангаяа эхин партийна организацинуудhаа таhаранги байhыень үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Олоной дэмжэлгэгүй найдабаригүй хүнүүд партаппарадта дэбжүүлэгдэжэ ажаллахадаа, нэн түрүүлэн коммунис партиингаа нэрэ хүндые буурүулна гэбэ. Тиимэhээ ойрын сагта ээлжээтэ бэшэ областной партийна конференци зарлахые дурадхаа.

Партиин, ажалай ветеран М. М. Калекин, городой үйлэдбэриин управлениин хүдэлмэрилэгшэ А. И. Лапа, партиин болон ажалай ветеран А. Н. Желаев гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, мүнөө байhан партиин обкомой бүридэлэй тараагдаа hаа, орондонь энэ тушаалда шэлэжэ hунгаха таарамжатай хүнүүд олдохогүй гэжэ мэдүүлээ.

— hаяhайл хэблэлнай маанадтаа үнэн сэхэ руунь юумэ бэшэжэ үгэдэг болобо. Хубилган шэнэдхэлгэ табадахи жэлээ үргэлжэлнэ. Теэд арад зоной ажабайдал энэ хугасаа соо hайжараа гү? Үгы. Бүхы гол зүйлэй продуктнууд талоноор хубаарилагдадаг болоо. Нүхэр Беляков телевиденеэр, радиогоор үгэ хэлэхэдээ, гээгдэлдэ ороhон ушарнай урдымнай үни холын түүхэhээ эхитэй гэбэл даа. Партиин обкомой нэгэдэхи секретариин хэлэhэнэй ёhоор, бидэ — Буряад орон хэзээдэшье хүгжэн hалбархагүй, түүхынгээ уг узуурhаа гээгдэлдэ оронхой байха болонобди. Манайда бултадгал ажал хэнэбди. Хүдэлмэригүй хүн биишье hаа, үсөөн аабза. Теэд ажалаймнай түлөө нэгэ килограмм мяха, 1,5 килограмм саахар үгэнэл, — гэжэ хүдэлмэришэнэй түлөөлэгшэ В. М. Жуков олондо хандажа гомдолтойгоор хэлээ.

РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй болон городской, районно Соведүүдэй арадай депутадта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэhэн А. Иванов, Д. Михайлова, Д. Очиров, М. Федотова, А. Дружинин, А. Заболоцкий, Г. Михеев, А. Иванов болон бусад үгэ хэлэхэдээ, байгша оной мартын 4-дэ үнгэргэгдэхэ hунгалтадаа эдэбхитэйгээр, эмхитэйгээр хабаадалсажа, арадай депутадай мандадые түрүү үзэл бодолтой, эдэбхитэй нүхэдтөө найдажа барюулхыень уряалба.

Соведүүдэй талмай дээрэ сугларhан эды олон хүн зониие харахада үнэхөөрөө hүрөөтэй hэн. Теэд сугларагшад энэ митинг дээрэ аали номгон, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда hанаhанаа сэхэ руунь хэлэбэ.

Митинг дээрэ үгэ хэлэхэ дуратайшуул олон байгаа. Бүхыдөө 75 хүн hанаhанаа хэлэхэ дуратай байба. Теэд сагай багта байhан дээрэhээ хүнүүдэй хүсэлые бүхыдэнь бэелүүлхэ аргагүй байгдаа юм.

Дурсагдагша митингын үнгэргэгдэхэ тухай зоной дунда элдэб үгэ хүүр үнихэнэй тараанхай байhан гээшэ. Энээнтэй дашарамдуулан митингын номгоноор үнгэргэгдэхын түлөө hанаагаа зобогшодшье олон болошоо. Зүгөөр эндэ үгэ хэлэhэн лэ хүн коммунис партияа бэшэ, харин областной партийна аппарадай хүдэлмэрилэгшэдые, обкомой бюрогой бүридэлые шүүмжэлээ. Иимэ сэхэ шүүмжэлэлдэ ороhон партиин обкомой аппарадhаа нэгэшье хүнэй эндэ ерээгүй, харюугай үгэ хэлээгүйнь халагламаар hэн. Магад бүхы алдуу эндүүгээ мэдэржэ, өөhэдыгөө олоной нюдэнhөө, арад зонойнгоо нюур шарайhаа далдалан ябаха урдынгаа заншалые баримталhаниинь дээрэ гэжэ бодомжолоо ха гү? Хэрбээ митингын урда гаража, харюугай үгэ хэлэжэ, сэхэ хөөрэлдөө эмхидхэхэдэнь шагнаха, дэмжэхэ хүнүүд эндэ сугларhан хэдэн мянган улад зоной дунда олдохол hэн.

Дурсагдагша митингдэ гансашье Улаан-Үдэ городой бэшэ, мүн Кабанскын, Загарайн, Тарбагатайн, Мухар-Шэбэрэй, Баргажанай районhоо тусгаар hонирхожо ерэhэн хүнүүд олон байгаа.

Олон хүнэй хабаадалгатай энэ митингын эсэстэ hунгуулиин Улаан-Үдын городской территориальна 807-дохи округhоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн Сергей Иванович Новоселов резолюци уншажа, сугларагшад энэ документыень hайшаан дэмжэжэ, баталан абаа.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ,
Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корреспондентнүүд.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Партиин, ажалай ветеран А. Н. Желаев. 2. Кабанскын районой түлөөлэгшэ О. Н. Миксенин. 3. Митингын үедэ.

УУЛЗАЛГА БОЛОБО

Хэблэлэй байшангай конференц-зал соо КПСС-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэ В. И. Кудрявцев Улаан-Үдэ хотын партиин ветерануудтай уулзаба. Тэдэнэй дунда КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь М. С. Горбачёвто бэшэг бэшэhэн ветерануудай диилэнхи олониинь байба.

В. И. Кудрявцев үгэ хэлэхэдээ, областной партийна организацида мүнөө боложо байhан үйлэ хэрэгүүдээр hанаагаа ехэ зобожо байhанаа мэдүүлээ. Тиихэдэ партиин ветерануудтай ябуулагдаха хүдэлмэриие КПСС-эй обком hулаар эмхидхэнэ гэжэ хэлээ. Тэрэшэлэн В. И. Кудрявцев М. С. Горбачевто бэшэhэн бэшэгэй олон баримтануудайнь зүб байhые мэдэрээ.

Уулзалга дээрэ үгэ хэлэhэн партиин ветеранууд КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүдтэ ехэ эрилтэнүүдые табижа, тэдэнтэй hаяын үдэрнүүдтэ уулзажа хөөрэлдэхэ тухайгаа мэдүүлбэ.

ЮУМЫЕ ҮНЭН ЗҮБӨӨР, БАЙҺАН СООНЬ СЭГНЭХЭ

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

анхаралдаа абаха, бии байһан һайн юумые даража, зуража хаяхагүй, хара шэрэ будагаар шабажархижа болохогүй гэжэ һанагдана. Эдэ бүгэдын саана обкомой ганса нэгэдэхи секретарь байһан һаа һайн хаһэн (иигэжэ намайешье зэмэлнэд), теэд лэ бүгэдын саана манай миллион хүн зон, олон мянган ажалшад, олон мянган ажалша коллективүүд, мүн партийна, совет, профсоюзай, комсомолой зургаанууд байна ха юм.

— Теэд ямар баримтануудые дурдажа, таанадтай үгэ буляалдагшадтай арсаха байнат?

— Олон тоо баримтануудые дурдажа боломоор, теэд зарим нэгэндэнь тоггоһүү. Мүнөө социальна гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэ бүгэдэ хүн зоной һанаа зобооно. Үйлэдбэридэ хабаагүй барилгада, социальна хэрэгүүдые шиидхэлгэдэ шэглүүлэгдэһэн капитальна һомололгонуудай хубинь ехэ удха шанартай. Урзанда Буряад орон энэ асуудал шиидхэлгэдэ ехэ анхарал хандуулһан юм, мүнөө Росси дотор 18-дахи һуурида гаранхай. Энээнэй ашаг үрэнь үшөө харагдаагүй байжа магад, харин социальна асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эрид хандаһамнай элитэ, эндэ ямаршье һэжэг түрэхэ ёһогүй. Үгы һаа гэр байраар хангалга тухай асуудал абаад үзэе. Үнэхөөрөө бидэ 68—69-дэхи һуурида байнабди. Теэд энэ гэгдэл ганса мүнөөдэр гү, али үсэгэлдэр болоо аал? Жэшээнь, Россида хүн бүхэндэ дунда зэргээр 15 дүрбэлжэн метр гэр байра хүртэдэг һаа, манайда 12,5, манай тон дүтын хүршэнэр-шэтынхидтэ 10 үлүүтэйхэн, тувынхидтэ — 11 байна. Энэ баримта бүхы Сибириин хэр үгһаа гэгдэлдэ оройые харуулна ха юм. Гэгдэлһээ гараха, эршээ шангадхаха гээшэ манай зорилго мүн болоно. Шадаал һаа түргэнөөр багаханшье һаань һайн хубилалтануудые бэе дээрэ мэдэрхэ гэжэ хүн зоной тэсэжэ ядадагынь ойлгосотой, муу эрхэ байдалда ажаһууха гээшэ бүгэдэндэ хашартай болонхой, энэ ушарта харюусалгагүй ябадал, урагшаа дабшатадамнай һаад хүргэдэг бусадшье зүйлнүүдтэ тэсэшэгүйгөөр хандаха гээшэ ойлгосотой, зүгөөр бодото бэрхэшээлнүүдые, бодото байдалда һайн тээшээ боложо байһан хубилалтануудые зорюута анхархагүй тэсэжэ ядалгые зүб гэхын аргагүй.

Тэрэ суглаан дээрэ бидэ бүхы талаараа бүгэдэнһөө муу гээшэбди гэжэ хэлэгдэһэн байна. Теэд 10 мянган хүн зондо больницада ороной хүртэсын талаар үнгэрэгшэ жэлдэ бидэ 50-дахи һуурида гараабди. Дүтэшье бэшэ юм ааб даа, теэд хэзээшьеб, үни бэшэ бидэ бүгэдын һүүлдэ байгаа һэмнайбди. Манайда врачнуудай тоо хүршэнэрэйхидэл адли, теэд тэдэмнай өөһэдын медицинскэ институдуудтай ха юм. Ажалшадай амарха баазануудай арга боломжонуудай талаар Россида бидэ 16-дахи һуурида байнабди. Саадуудые барилгын талаар дунда багта һуури эзэлнэбди.

Гэр байра ашаглалгада тушааха талаар тоо баримтануудые дурдаһуу. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада бидэ бүхы дээрээ 1 миллион 826 мянган дүрбэлжэн метр байра үгэһэн һаа, энэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада 1 миллион 996 мянган дүрбэлжэн метр ашаглалгада үгөөбди. Урагшаа дабшаһан хубилалта байна бэшэ гү? Үнгэрһэн табан жэлдэ 12,5 мянган һууритай һургуулинууд ашаглагдаһан һаа, эдэ дүрбэн жэлэй туршада—18 мянган һууритай һургуулинууд баригдаа. Гэр байра мүнөө бидэ урданайхиһаа ехээр баридаг болонхойбди, харин үнгэрэгшэ жэлдэ ниислэл хотымнай гэр байра ашаглалгада үгэхэ талаар түсэбөө дүүргээгүйнь харамтай. Эндэ эгээ ехэ «хубитэяа» «Бурятгражданстройн» коллектив оруулаа, энэ ушар үшөө тусхайтаар сэгнэгдэхэ байна гэжэ һананаб. Гэхэтэй хамта энэшье коллектив 1985 ондо 75 мянган дүрбэлжэн метр ашаглалгада үгэдэг байһанаа нёдондо жэл 107 мянганда хүргэһэн байна, энэнь 42 процентээр ехэ болоно бшуу. Юундэ эдэ тоо, баримтанууд дутагдалнуудые элирүүлэгшэдэй анхаралһаа алдагданаб? Бүгэдэндэ бүхы юумэн тухай мэдээсэхэ гээ һаа, ганса зарим юумэн тухай бэшэ, бүхы юумэн тухай мэдээсэхэ хэрэгтэй. Үнэн сэхээр юумэ хэлэхэ гээ һаа, миин ганса бүрэнхы талаһаань харуулхагүй, тиигэхэ болоо һаа ганса үнэн зүбэй хэхад хухадынь, тохёолдоһон ушар байдалые зорюута буруугаар харуулһан хэрэг болохол. Юундэ, ямар зорилготойгоор тиигэнэб гэжэ бодожо үзэхыетнай уринаб.

Манай бүхы экономическа болон социальна зорилгонуудые бэелүүлгын үндэһэн болохо Гүрэнэй удаан болзоройпрограммын бэелүүлэгдэжэ байһые тоо бүридхэлгын управлени һаяхан шэнжэлээ. Зүб даа, нилээд ехэ гэгдэлтэйгээр тэрэ бэелүүлэгдэжэ байна, энэнь мүнгэ зөөриин, нөөсэнүүдэй дуталдаһантай холбоотой. Эндэшье һайн хубилалтанууд бии. Тиигэжэ нёдондо хүдөөдэ урда жэлэйхидэ орходоо гэр байра 12 процент, клубууд —17, хүүгэдэй саадуул 40 процент ехээр баригдаа.

Хүдөө ажахыда байдал улам муудажа байна гээд суглаан дээрэ оло дахин хэлэгдээ һэн. Тиимэ гээшэ гү? Юу хэлэхэб, магазинуудтахи дэлгүүрнүүдтэ бүхы юумын элбэг дэлбэг болотор нилээд лэ холо байһые ямаршье үгэнүүдһээ эли тодоор харуулна. Тиигэбэшье дүрбэн жэлэй туршада мяхан 17 процент ехээр үйлэдбэрилэгдөө, энэмнай ганса нийтын сектортэ — колхозууд болон совхозуудта, һүн —26 процент ехээр үйлэдбэрилэгдэнэ, нооһо, үндэгэ үйлэдбэрилгэ мүн лэ ургаа. Үгы һаа түл абалга хараад үзэе. Хэрбээ 1985 ондо 100 үнеэн бүриһөө 68 тугал абадаг байһан һаа, мүнөө 81, хурьга абалга 65 байһанаа 75 болоо. Хүдөөгэй ажалшад тухай һайн үгэнүүдые хэлэжэ болохогүй аал? Малай гарзалдаг тухай асари ехэ тоонууд суглаан дээрэ хэлэгдээ һэн. Буруушаахань бэрхэтэй, мал гарзалдаг байгаа, олооршье гарзалдаг һэн. Теэд юундэ баһа бүхы юумэн ямаршье хубилалтагүйгөөр харуулагдана гээшэб? Юундэ сасуулга, зэргэсүүлгэ, шэнжэлэл үгы байнаб? Сугтаа хараад үзэел, хубилалтанууд эндэ бии гээшэ гү, тэдэнь ямар шэглэлтэйб? Хэрбээ жэлэй дунда зэргын малай тоо абахада, 1985 ондо эбэртэ бодо малай 7,9 процент гарзалһан байгаа һаа, нёдондо 3,9; хонидые абаад харахада тус тустаа 17 процент, нёдондо 7,5 процент, тодорхойлон хэлэхэдэ, хоёр дахин үсөөрһэн байна.

Һү үйлэдбэрилгэ тухай. 1985 ондо үнеэн бүриһөө 1600 килограмм һүн һаагдадаг байгаа һаа, мүнөө 2284-дэ хүргэгдөө. Хоёр мянга хахад килограммда хүргэхэ гэһэн хэмжээндэ бүгэдын хүрөөгүйнь харамтай, харин дүрбэн жэлэй туршада 620 гаран килограмм нэмээһэн ушар — муу бэшэ дүнгүүд ха юм. Тиихэдэ 1985 ондо республикын һүнэй 380 фермын 290-ниинь хоёр мянган килограммһаа бага һү һаадаг һэн, мүнөө тэдэнэй тоо миин лэ 45-да хүрөө. Эсэстэнь, малай тоо толгойн үсөөржэ байһан ушарһаа бидэниие гэмнэһэн тухайнь. Энэ хадаа тон шухала удха шанартайшье һаа, нэгэн адли шэнжэтэй асуудал бэшэ. Малай ашаг шэмыень дээшэлүүлхэтэйгээ хамта тоо толгойень үсөөрүүлхэ хэрэгтэй гэжэ тоолодогби. Тэрээнһээ гадна үсөөрүүлгын ушар шалтагаание мэдэхэ шухала. Хонидой тоо үсөөрүүлэгдээ гэжэ хэлэгдэнэ һэн. Энээн тухай хэлэхэһээ урид манай эрдэмэй түбэй гаргаһан документнүүдые нүхэд шэнжэлхэ байгаа гэжэ би һананаб. XIII табан жэлдэ болон 2005-дахи он болотор Буряад ороной хүгжэлтэ тухай манай эрдэмэй түбэй республикын Госплантай сугтаа зохёоһон хараа бодомжын 59-дэхи нюурта хэмһээ олон малай бэлшэһэн сагта бэлшээри һайжаруулхын аргагүй гэжэ уншажа болоно. Саашань. Мүнөө үеынь аша түһыень хараад үзэхэдэ, бэлшээриин гектар бүхэндэ хэмһээ хоёр-гурба дахин олон мал бэлшээгдэнэ. Хонидой тоо удаа дараалан 1 миллион толгой болотор хороожо, бэлшээринүүдые саашадаа муудалгаһаань абарха болонобди. Энэмнай эрдэмтэдэй дурадхал юм.

Эдэ бүхы юумэн тухай хэлэхэдээ, партиин обкомой бюрогой, секретарьнарай, минии өөрымни ажал хүдэлмэридэ дутагдалнууд, анхарангүй орхиһон зүйлнүүд, алдуу эндүүнүүд үгы, бидэнэй бүхы юумэмнай һайн гэхэеэ һанахагүйб. Тэдэнэй бии байһакиинь харамтай. Мүнөөдэр бүхы талаһаа шүүмжэлгэдэ орожо байхадаа, энээние онсо хурсаар мэдэрнэбди.

— Суглаан дээрэ мүн баһа КПСС-эй обкомой кадрова политика тухай асуудал табигдаһан байна. Үгэ хэлэгшэдэй бодомжонууд хэр зүбтэй гээшэб?

— Манай кадрнуудай мүнөө байһан бүридэл үндэһэ яһатанай тэнсүүриин талаар яһала тааражатай зохид гэжэ тоолоноб. Гэбэшье ямар нэгэ тушаалда мүнөөдэр ород, үглөөдэрынь буряад гү, али татаар яһанай хүн байжа болохо: республика доторнай 50 гаран үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд ажаһуудаг ха юм. Ушар тиимэһээ арифметикын гуримаар тоо тооложо болохогүй. Кадрнуудые шэлэн абахадаа, бидэ тэнсүүриинь оложо, анхаралтайгаар, бүхы нүхэсэлнүүдые, ушар байдалые ухаандаа абаха гэжэ оролдодогбди. Жэшээнь, партиин областной комитедэй бюрогой бүридхэлдэ үндэһэн яһатанай түлөөлэгшэд мүнөөдэр дүшэ гаран процент, обкромой аппарадта—56 процентнь, райкомууд болон горкомуудай секретарьнарай 47, Министрнүүдэй Соведэй хүтэлбэрилэгшэдэй бүридхэлдэ —63, министрнүүдэй дунда —70 процент хүрэтэр юм.

Буряад орондо эртэ урда сагһаа хойшо буряадууд ба ородууд, украинецууд ба белорусууд, эвенкнүүд, татаарнууд, мордва, чувашууд, немецүүд бусад олон үндэһэ яһатадай хүн зон эб найрамдалай, амгалан тайбанай, бэе бэеэ ойлгосолгын оршондо ажаһуудаг. Манай обществын үндэр дээдэ хэмжээнэй интернационализм, жэаг заршамайполитическэ оюун бодол Россидашье, бүхы орон доторнайшье мэдээжэ юм. Харин мүнөөдэр националис ба шовинис бодолтой зарим хүнүүд энэ үг үндэһэн хани барисаае эбдэхэ, элдэб мэдэрэл хөөргэдэжэ, буряадууд ба ородуудые хоорондонь хэрэлдүүлхэ, үндэһэ яһатанай хоорондохи харилсаануудта үһөө хиһаа дэгжээхэ, аали намдуу ажабайдалдамнай хоро хүргэхэ һэдэлгэ гаргана бшуу. Бидэ тиимэ юумэ зүбшөөхэ аргагүйбди. Общиствын бүхы хүсэнүүд Буряад ороной арадта хариша эдэ үзэгдэлнүүдые эрид шиидэнгээр зайсуулха үялгатай.

Суглаан дээрэ М. В. Мохосоев мүнөө хүдэлжэ байһан, мүн пенсидэшье гараһан ондо ондоо шатын хүтэлбэрилэгшэдые муушалһан байна. Би өөрөө Маркс Васильевичта, томо, оюун бэлиг түгэс эрдэмтэдэ хүндэтэйгөөр хандадагби. Гэхэтэй хамта тэрэ бүхы юумэндэ ганса арaa өөрын сэгнэлтэ үгэжэ, бусадта баадхаха эрхэгүй гэжэ би һананаб. Тэдэ хүнүүдые тэдэнэй хүдэлдэг коллективүүд сэгнэжэ, тэдэниие һунгаһан байна ха юм.

Обкомой кадрова политикада алдуунууд гарадаг гэжэ зүбшөөнэб. Нэгэ үедэ КПСС-эй обкомой барилгын талаар секретариин хэрэгтэй болоходо, бидэ Ф. В. Ходаковскиие нэрлэһэн байгаабди. Урдань тэрэ трестые хүтэлбэрилэгшэ байгаа, асари олон тоото хүн зонтой хүдэлжэ байһан юм. Олон удаа бодомжолоод, тэрэниие шэлээ һэмди. Харин бодото байдалда ажал хүдэлмэри эрхилхэдэ, Феликс Викентьевич мүнөө үеын партийна хүдэлмэрилэгшын зарим тон шухала шэнжэ шанарнуудгүй байба гэжэ эли тодоор харагдаа һэн. Ушар тиимэһээ тэрэ өөрынгөө урданай ажалда бусаха зэргэтэй гэжэ саг болзортонь лэ ойлгоо һэмди. Мүнөө тэрэмнай Баруун Сибирьтэ барилгын томо эмхи хүтэлбэрилнэ, тэрэнь амжалта түгэс хүдэлнэ, үшөө ехэ амжалта түйлахыень хүсэнэбди.

— Зарим коллективүүдтэ бүлэг хүнүүдэй бэшэһэн бэшэгэй буулгабари тараагдана, тэрээнь соогоо авторнуудынь обкомые болон Танине өөрыеткай шүүмжэлнэ. Тэрэ бэшэг тухай та мэдэнэ гүт?

— Би тэрэ бэшэг уншаа һэм. Тэрээн дотор республикымнай хүгжэлтэдэ, минии хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнууд зүбөөр шүүмжэлэгдэнэ. Тэрэ бэшэг дотор табигдаһан олон асуудалнуудаар би өөрынгөө хараа бодол хэлэбэ гээшэ бэшэб, гадна би тэдэ асуудалнуудые шиидхэхэ замуудые, абтаһан, мүнөөшье абтажа байһан хэмжээнүүд тухай хөөрөө ха юмбиб даа.

Гэбэшье бэшэг дотор өөрһөө бодомжолон зохёогдоһон зүйлнүүд олон, зарим баримтанууд зорюута һанаашалгатайгаар үгтэнэ, авторнууд бүхы юумые байһан соонь эли тодоор харуулха гэжэ оролдоошьегүй. Теэд энээн тухай тобшо тодорхойгоор мүнөө дээрээ хэлэнгүй, тэрээндэ гараа табиһан хүнүүдтэй уулзаха шухала гэжэ һананаб. Теэд энэнь тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ байба ха юм. Зарим хүнүүдынь тэрэ бэшэгтэ ямаршье хабаагүйбди гэлсэнэ, нүгөөдүүлынь миин лэ бэшэгтэй танилсаабди гэжэ гараа табиһан юм хэ. Мүнөө гансал нэгэ юумэн эли тодо: эдэ бүхы юумын саана обкомдо ба правительствада этигэл найдал үзүүлхэгүй гэһэн оршон байдал республика дотор байгуулха, тэмсэлдэ хабаадалсажа байһан хүнүүдэй нэрэ хүндыень унагаажа, һунгалтада диилэхэ, өөрынгөө хүсэл эрмэлзэл ямаршье аргаар түйлаха зорилго табиһан бүлэг хүнүүд байна.

Энэ бүлэгтэ республикын партийна ба гүрэн түрын зургаануудта өөһэдөө олон жэлдэ хүдэлһэн, мүнөө манайда шиидхэгдэхээр болоһон шухала асуудалнуудые, тэдэнэй ушар шалтагаануудые һайнаар мэдэхэ хүнүүдэй оролсоһониинь голхоролтой, тэдэнэр бүхы юумэнэй ганса республикын хүтэлбэриһөө дулдыдадаггүйень мэдэжэшье байжа, ямаршье юумэндэ гомдоһон ушарһаа энэ алхам хэбэ гээшэ ха. Тэдэнэртэй уулзажа, сэбэр сэдьхэлэй хөөрэлдөө үнгэргэхэ хүсэлэнтэйбди.

— Нийтын эдэбхи үүсхэл дэгжээһэн нүхэсэлнүүдэй дунда Соведүүдтэ һунгалтын дүтэлжэ байһые тэмдэглэнэ һэнта...

— Энэ хэрэгтэй холбоотойгоор эдэбхи, үүсхэлэй дэгжэхэнь ойлгосотойл юм ааб даа. Харин бидэ оршон байдалай улам хурсадаһан тухай баримтануудые дурданабди, минии һанахада, минии һанал бодолдо бусадшье хүнүүд ниилэхэ бэзэ, ганса-нэгээрээ арадай депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэһэн хүнүүд тухай бүлэг депутадууд болон кандидадуудай хандаһан хандалга оршон байдалые улам хурсадхаа ха юм. Би өөрөө, ганса нэгээрээ дэбжүүлэгдэһэн бусадшье хүнүүд һунгалтаһаа арсаха, үгы һаа һунгалтые болюулха гэһэн дурадхал оруулагдана. Зарим иимэ хүнүүдэй эрилтые тэдхэжэшье болохо байһан юм бэзэ, харин тэдэ кандидадуудые дэбжүүлһэн һунгагшадай һанамжые яаха болоноб? Тэдэнэйхээр болоходоо, анхаралдаа абаншьегүй байжа болохо байна гээшэ гү? Һүүлшынгээ үгэ имагтал тэдэнэр хэлэхэ ёһотой, хэлэхэшье байна ха юм. Ори гансаараа дэбжүүлэгдэһэн ушарнуудай шалтагаанууд тухай, тэрээндэ һунгалта тухай хуулиишье, кандидадуудай болон һунгагшадайшье талаһаа ямараар хандажа байһан тухай «Правда Бурятии» газетэдэ һунгуулиин окружной комиссинуудай секретарьнар хэлэһэн байха. (Энээн тухай хөөрэлдөөн «Буряад үнэн» газетэдэ мүн баһа толилогдоо һэн —ред.). Тэдэнэр энэ ушарта тон лэ тодорхой тобшо тайлбари үгөө гэжэ һананаб, тэрээндэ юумэ нэмэхэнь бэрхэтэйл хаш.

— Үшөө нэгэ асуудал — аппарадта үгтэдэг хүнгэлэлтэнүүд тухай асуудал «зүблэхэ зүйлнүүдһээ» мүнөө болотор гаргагданагүй гэжэ та һананагүй гүт! Тэрэ ямар нэгэ үндэһэтэй гү!

— Эндэ би мүн баһа дабтажа хэлэхэгүйб, олон лэ юумэн тухай хэблэлдэ мэдээсэгдээ һэн. Мүнөө обкомой секретарьнуудай мэдэлдэ үлэһэн автомобильнуудые хүнгэлэлтэнүүд гэжэ тоолохонь үлэбэ хаш. Медицинскэ зургаанууд тухай асуудал шиидхэгдэнхэй. Урдань 3-дахи гү, али тусхай больница гэжэ нэрлэгдэдэг байһан больница стационар ба Илалтын проспект дээрэ оршодог поликлиникэ хоёрһоо бүридэдэг байһан. Стационартань мүнөө Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай инвалидууд эмшэлэгдэхэ, мүн баһа эмшэлэгшэдэй шиидхэбэрээр диагноз табидаг түб болохоор хараалагдана. Илалтын проспектдэ байдаг поликлиникэ городой эмшэлэлгын таһагай мэдэлдэ дамжуулагдаа.

— «Молодежь Бурятии» газетын һүүлшын номернуудай нэгэндэ толилогдоһон статьянуудай нэгэндэнь обкомой хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдажа байһан гэр тухай, нүгөөдэдэнь мяханай комбинадай саарһан дансанууд тухай хэлэгдэнэ. Гадна Буряадай эрдэмэй түбтэ болоһон суглаан дээрэ таниие хуули бусаар хоморой шухаг эд бараа абадаг гэжэ гэмнэхэ һэдэлгэ хэгдээ һэн. Энээн тухай юун гэжэ хэлэхэ байнабта!

— Нам тухай хэлэгдэһые хардалга гэхэ байнаб. Тэрээние эрид шиидэнгээр буруушааниб. Республикын арадай хиналтын комитет партийна хиналтын комисситай сугтаа шалгалта хэжэ, суглаанда хэлэгдэһэн гэмнэлгэнүүдэй нэгэниинььшье батадхагдаагүй. Тэдэнэр Селендумын рабкоопто нэгэшье видеосистемэ ороогүй гэжэ тодоруулаа, би өөрөө һүүлшын хоёр жэлэй туршада Селендумэдэ байгаагүй һэм гэжэ нэмэхэ байнаб. Намда япон үйлэдбэриин машина бии гэжэ мэдээсэһэн ушар мүн лэ баһа хэнэйшьеб хорото муухай хардалга мүн гээшэ. Үнгэрэгшэ жэлэй май һарада республикада 10 тиимэ автомобиль ерээһэн юм, тэдэнэр бултадаа эмхи зургаануудта хубаагдаһан, тэдээн тушаа бүхы документнүүд бии.

Залуушуулай газетэдэ толилогдоһон танай һануулһан статьянууд дотор баримтанууд хэтэрүүлмэ үзэмжэгүйгөөр харуулагдаа. Томо панельнүүдээр баригдаха юрын гэртэ обком хубияа оруулжа, нэгэ секци бариха гэжэ бүхы хэрэгтэй документнүүдые бэлдэжэ байгаа юм. Харин корреспондент тэдэ документнүүд сооһоо заримыень шэлэжэ тунхаглаха гэжэ шиидэһэн байна. Обкомой нүгөө бэшэг соонь гэр байрануудые бусадһаа һайнаар шэмэглэхэдэ хэгдэхэ нэмэлтэ гаргашануудыень, тиимэ гүйлтын байгаа һаань, тэндэ ажаһууха хүнүүд өөһэдөө түлэхэ гэжэ бэшэгдэһэн байха юм. Иигэжэ манай орон дотор үнинэй хэгдэдэг болоһон, манайшье проектно-барилгын нэгэдэлдэ хэжэ эхилбэ.

Гэхэһээ байха гэр тухай асуудал юрэшье табигданагүй. Тэрэ баригдаха, зүгөөр обком хабаадахагүй, энэнь үнинэй мэдээжэ. Ямар ушараар «Молодежка» хоёр жэлэй саанахи «шэнэ һониндо» тэхэрихэ гэһэн байгаа гээшэб?

Мүн лэ тиимэрхүү үзэгдэл мяханай комбинадай дансанууд тушаа хэлэжэ болоно. Авиазаводто абаашагдаһан продуктнууд тухай данса саарһан бусад столовонуудта абаашагдадагтал адли, мүн лэ тиимэ продуктнууд «Октябрьская» гостиницада абаашагдадаг байха юм. Энэ мүн баһа комиссяар шалгагдаһан байна. Харин юундэ корреспондент тэрээнһээ миин лэ зарим хубиень дурдаһан байгааб, юундэ тиигэһэн байнаб — энэнь асуудалтай. Сотниководохи столово хаагданхай.

Хэлэһэнэйнгээ дүн болгон, мүнөөдэрэйшье, магад үглөөдэрэйшье бэрхэшээлнүүдые дабан, коммунистнууд болон партийна бэшэшье хүнүүд — республикадамнай ажаһуудаг бүхы хүн зон тохёолдоһон байдалые зүбөөр сэгнэжэ, манай хойшолуулашагүй зорилгонуудые шиидхэлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ бэзэ гэжэ этигэн найдажа байһанаа мэдүүлнэб.

Эдеэ хоолой программа—бүгэдэ арадай

ОНДОО ТЭЭҺЭЭ БЭДЭРЭНХААР

Морхооб, капустамнай хаана гээшэб? Октябрь һарын тэнгээр огородой эдеэ худалдадаг магазинуудай таг дээгүүрнь иимэ зүйлэй овощ оройдоошье олохогүйт. Хаанаһаа, хайшан гээд абаха болонобибди? Иимэ асуудалтайгаар городой ажаһуугшад худалдаа наймаанай организацинуудта хонходоодшье, тэндэхи хүнүүдтэй уулзахадаашье хандадаг байха юм.

Үнэхөөрөөшье, огородой эдеэнэй энэ хоёр зүйлэй культуранууды Сибириин эрхэ байдалда, ямаршье уларилтай жэлдэ абахаар, суглуулхаар гэжэ һанагдана. Эдэ хоёр ургамал үгэрсэ, помидорто орходоо харууһа багатай ургамалнууд болоно гээшэ ааб даа. Манай республикын эрхэ байдалда агротехническэ хэмжээ ябуулгануудые зүбөөр үнгэргөөд байбал, ямаршье уларилтай жэлдэ морхообой, капустын тогтууритай ургаса абтаха жэшээтэй.

Манай мүнөөдэрэй иимэ байдалда ганса сагай уларил гэмтэй бэшэ гэжэ хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйбди. Олохон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд огородой эдеэнэй муу ургаса абаһандаа, сагай уларилые, ган гасуурай болоһые, дулаан үдэрнүүдэй үсөөн байһые шалтагаан болгон, урдаа баридаг. Тиимэшье байжа магадгүй. Юуб гэхэдэ, манай республикын тараан ажал эрхилэлгэ, юрэдөөл, ехэнхидээ сагай уларилһаа дулдыдадаг гэхэдэ алдуугүйл даа. Теэд үнгэрһэн жэлнай балай тиимэ муу жэл болоо гэхын аргагүй байна. Нёдондо ган гасуур болоһон жэлдэ республикын зарим колхоз, совхозууд яһала баян ургаса ургуулжа, түсэбөөр хараалһан морхооб, капустаяа суглуулжа абаа һэн.

Эдэ культурануудые тогтууритайгаар ургуулжа абаха эрхэ байдал манда гүйсэд бии гээшэ. Нэгэдэхеэр, гол горхонуудта дүтэшэг, уһалагдадаг талмай дээрэ огородой эдеэ тариха шухалада тоологдодог. Иимэ газарта тарихадаа бидэ элдэбын сагта ургасаяа уһалха, үндалуулха аргатай байна ха юмбибди. Хоёрдохёор, бүхы ажахынуудай огородой эдеэнэй ургамалда органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ нормын ёһоор оруулха ёһотой. Гурбадахяар, овощ ургуулха, суглуулха бүхы түхэлэй техникэ хүсэд хүрэхөөр абтаха зэргэтэй.

Эдэ гурбан шухала асуудал заатагүй шиидхэгдэхэ ёһотой гэжэ һанагдамаар. Теэд юундэ түсэбөөр хараалагдаһан ургаса абтанагүйб? Эндэ олон шалтагаанууд бии гээшэ ха. Үгэрсэ, помидор тухай хэлэнгүйгөөр капустын, морхообой тогтууритай ургаса юундэ абтанагүйб гэбэл, олохон колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд даалгагдаһан ажалдаа ямараар хандадаг байһыень элирхэйлжэ үгэнэ бэшэ аал? Ондоогоор хэлэбэл, эдэ нүхэднай овощ ургуулха асуудалаар тодорхой ажал ябуулнагүй, агротехникын болзорыень хойшолуулжа, һаад тойбо татана. Иимэ байдалһаа гарахын тула элдэб янзын шалтагаануудые бэдэрхэдээ бэрхэнүүд болошонхой.

Урдандаа ажахынуудһай дээрэһээ зонхилжо, манда һаад ушаруулна, «тэдыдэ тариgты, энэ талмай дээрэ иимэ ургамал ургуулагты» гэдэг байһан ааб даа. Мүнөө тиихэ сагнай болинхой ха юм. Колхоз, совхозууд өөһэдын дүүрэн эрхэтэй болоходоо, ажахы доторойнгоо асуудалнуудые шиидхэхэеэ, илангаяа ургамалнуудые ургуулха технологи, дүй дүршэлөө өөһэдтөө ашаг үрэтэйгөөр яажа нэбтэрүүлхэеэ мэдэнэ гээшэ. Нютагай зон газартаа эзэн байха, ондоо тээһээ хүнүүд ерээд, иигты, тиигты гэхэгүй ушартай болоно бшуу.

Хүдөөдэ экономическа хубилалтын үрэ дүн юу гэршэлнэб гэхэдэ, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ талаар ажалай бүтээсэ тиимэ гэхээр дээшэлнэгүй, зарим колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй шадабаринь, мэдэсэнь үшөөл бирагүй байһаар. Тиигээдшье тэдэнэрнай гүрэнһөө туһаламжа абажа һурашаһан дээрэһээ бүхы юумэндэ һанаа амархан ябана ха юм. Иимэ алхамаар хайшан гээд Эдеэ хоолой программа бодото дээрэнь бэелүүлхэ болонобибди. Гайхалтайл даа.

Республика дотор эмхидхэгдэһэн «Плодоовощхоз» нэгэдэл үгы хэгдэжэ, ехэхэн алдуу болоо. Энэ нэгэдэлэй байгуулагдахадань, ажал хэрэгнайшье һайжаржа захалаа һэн. Илангаяа огородой эдеэнэй ургамалнуудые ургуулха хэрэгтэ бии байһан дутуу дунданууд үгы хэгдэжэ, шиидхэгдээгүй асуудалнууд шиидхэгдэжэ захалһан байгаа. «Плодоовощхоз» нэгэдэлэй бии болгогдоһон 5—6 жэлэй хугасаа соо «Заветы Ильича», Онохойн, «Пригородный», Шисарганын совхозууд тогтууритай ургаса абадаг болоо һэн. «Пригородный», Эрхирэгэй совхозууд теплицэнүүд соо ургамалнуудые тарихадаа, үндэр дүнгүүдые түйлажа шадаһан байха юм.

Эдэ нэрлэгдэһэн ажахынууд дээрэ овощ ургуулха талаар дүй дүршэлтэй болоһон үшөө 3—4 колхоз, совхоз нэмэжэ боломоор. Эдэл ха юм, огородой эдеэ ургуулжа шадаха ажахынууднай.

Мүнөөдэрэй үнэн байдал дээрэһээнь абаад харабал, республикын бүхы колхоз, совхозууд үгэрсэ, помидор, эртын ногоон ургамалһаа байха капуста, морхооб ургуулха аргагүйдэнэ. Юуб гэхэдэ, олон һалбаритай ажахынуудта огородой эдеэ ургуулжа абаха шадабаритай хүнүүд олсоор дуталдана.

Плодоовощхоз» нэгэдэл богони болзорой туршада хүдэлһэншье һаа, энэ дээрэ гараһан асуудалнуудта дүүрэн харюу үгөө бэлэй. 350—370 мянган хүн зонтой городой ажаһуугшадые түхэреэн жэлэй туршада овощоор гүйсэд хангаха гэбэл, иимэ нэгэдэлэй мэдэлдэ город

Барилгын талмайнууд дээрэ

ХЭХЭ АЖАЛЫН ЕХЭ

Улаан-Үдэ хотын Партизанская үйлсын шэнжэ шарай хубилжа байнхай. Һүүлэй жэлнүүдтэ байрын шэнэ гэрнүүд энэ үйлсэдэ баригдажа, ашаглалгада тушаагдаа. Мүнөө 90 айл бүлын байха гэр бодхоогдоно. «Улан-Удэтрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 672-дохи поездын С. С. Бадураевай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив байрын энэ гэр барижа байна.

— Үнгэрэгшэ жэлэй февраль соо эндэ хүдэлжэ эхилээ һэмди. Байгша оной намар энэ гэрые ашаглалгада тушааха түсэбтэйбди. Саг соонь түсэбөө дүүргэхын тула ехэ оролдолго гаргагдана. Захил хэһэн гол мүрэнэй портын коллектив манда горитой туһа хүргэнэ. Портын хэдэн хүдэлмэришэд гэрэй барилгада хабаадалсана, элдэб техникээр туһална,— гэжэ бригадир С. С. Бадураев хөөрэнэ.

Дүршэл шадабаритай болоһон 18 хүн тус бригадада ажаллана. Коллективэй олонхинь залуушуул юм. Бригадир С. С. Бадураев мүн лэ залуу хүн. Тэрэ поездын бусад бригадирнуудай дундаһаа наһаараа эгээл залуунь болоно. Үнгэрэгшэ жэлэй апрель һарада бригадираар томилогдоо һэн. Улаан-Үдын лесотехникумэй барилгын отделени дүүргээд, эндэ хүдэлжэ эхилһэн байна. Мэргэжэл шадабариеа дээшэлүүлхэ зорилготойгоор Зүүн Сибириин технологическа институдай барилгын факультедтэ ороод, мүнөө заочноор гурбадахи курсада һурана.

Барилгын ондоо объектнүүдтэл адли хирпиисэ болоод бусад материалнууд дуталдана. Илангаяа гэрэй дотор хана бодхоохо гипсээр хэһэн бетон хабтагайнууд хомор. Хирпиисээр иимэ хана бодхоохонь удаан, үнэтэй болодог. Портын коллективэй аша туһаар иимэ хабтагайнуудые Красноярскһаа асаруулха болоходо, портын начальник В. Т. Бородулин ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Иигэжэ барилгын материалнуудаар дутуу хангагдаһанһаа уламжалан тэдэнэр дүүрэн хүсэндөө хүдэлжэ шадаагүй. Мүнөөдэрэй байдалаар 328 мянган түхэригэй барилга хэгдээ. Тус гэрэй сметнэ үнэ сэн 1642 мянган түхэриг юм. Иигээд харахада, нилээд ехэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ болоно.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. шулуушан Б. Цыренжапов, портын хүдэлмэришэн С. С. Матвиевский, бригадир С. С. Бадураев; 2. шэнэ гэр баригдана; 3. кранай машинист С. Бурибо.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

Арадай кандидадууд

ХАНГАЛГА—ЭГЭЭЛ ШУХАЛА АСУУДАЛ

нэйнгээ һүүлээршье тэрэ һураха эрмэлзэлээ алдаагүй. Улаан-Үдын лесотехникумдэ орожо, тэрэнээ болзорһоонь урид, улаан дипломтойгоор дүүргээ бэлэй. Эндэ һураха үедөө партиин гэшүүнээр абтаһан байна. Тиин Шулуутайн леспромхоздо мастераар хүдэлхэеэ эльгээгдээ. Удангүй Бэшүүрэй леспромхозой партийна организациин секретаряар һунгагдаа һэн. Ниитын ажабайдалда ээдбхитэй бэрхэ залуу мэргэжэлтэн энэ хүдэлмэридөө зохёохы ёһоор хандажа, олоной дунда хүндэтэй болоһон юм. Тиин партиин Бэшүүрэй райкомдо хүдэлхөөр дэбжүүлэгдэбэ. Тэрэ сагһаа хойшо партийна, совет органуудта аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаа. КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Дээдэ партийна һургуули амжалтатайгаар дүүргээд, Буряадай мебельно-модо болбосоруулгын комбинадай директорэй орлогшоор хүдэлхэ үедэнь эмхидхэхы бэлиг шадабаринь эли тодоор харагдаа һэн.

Республикада материальнотехническэ хангалгые үндэһөөрнь һайжаруулха зорилготойгоор хангалгын шэнэ эмхи байгуулха хэрэгтэй болоод байгаа. Ажал хүдэлмэри зүбөөр, һайнаар эмхидхэхэ бэлигтэй Ц. Д. Цыбикжаповые иимэ эмхи байгуулхыень эльгээһэн юм. Тингэжэ тэрэнэй аша оролдолгоор «Бурятснабсбыт» управлени 1973 ондо мүндэлһэн гээшэ. 1988 онһоо СССР-эй Госснабай Буряадай Главна территориальна управлениин начальнигаар ажаллана.

— Бүхыдөө орон дотор үйлэдбэриин түсэбэй материально-техническэ нөөсэнүүдээр гүйсэд хангагдаагүйһөө боложо, хангалгын асуудал орёо хүндэ болонхой. Энээниие зүбөөр шиидхэхын тула эрид хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Эгээл түрүүн предприятинуүд тэдэнэрэй продукци хэрэглэгшэдтэй сэхэ хэлсээ баталха, удаан болзорой харилсаа холбоо тогтоохо ёһотой. Нютагуудай хоорондо бэе бэедээ аша туһатайгаар үйлэдбэрилһэн продукцяараа андалдалгые хүгжөөхэ гээшэ тон шухала,— гэжэ РСФСР-эй арадай депутадта кандидат Ц. Д. Цыбикжапов хөөрэнэ.

Һунгалтын урда тээхи программа соонь эдэ бүгэдэн тухай тобшоор хэлээтэй юм. Мүн политическэ, экономическа, социальна байдалые һайжаруулха хэмжээнүүд тэрээнь соонь хараалагданхай. Албадан зонхилолгын гуримые эбдэн усадхахын тула, нэгэдэхеэр, кадрнуудай асуудал нютагтаа шиидхэдэг болохо ёһотой. Хоёрдохёор, предприятинуудай, эмхи зургаануудай болон колхоз, совхозуудай хүдэлжэ олоһон мүнгые министерствэнүүд налог болгон абажа, ажалша коллективүүдтэ бэеэ даагаад, үйлэдбэриин, социально-соёлой асуудалнуудые шиидхэхэ арга үгэнэгүй. Тиимэһээ хүдэлжэ олоһон мүнгые тэдэнэрэй мэдэлдэ үлөөхэ хэрэгтэй. Арадай ажахын гол шэглэлнүүдэй хүгжөөлтэдэ, министерствэнүүдэй бодото туһаламжа үзүүлбэл, мүнгэ зөөри үгэхэ болоно. Гурбадахяар гэхэдэ, материально-техническэ хангалгын гуримые үндэһөөрнь хубилгаха шухала.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хүн зониие хангалгада горитой анхарал хандуулна. Хүдөө ажахын түүхэй эд буйлуулдаг предприятинуудай колхоз, совхозуудһаа холо оршодог һэн тула хүдөө ажахын продукциин 30—50 процент жэл бүри гээлтэ хоролтодо ороно. Энээниие усадхахын тула хүдөө газарта продукци буйлуулдаг багахан предприятинуудые, цехүүдые, холодильнигуудые бариха хэрэгтэй. Хүдөөдэ хүүгэдэй саад, һургуули, клуб, больница гэхэ мэтэ объектнүүдые удаанаар, багаар барнһанһаа уламжалан, хүн зон город нүүжэ ошоно. Энэнь хүдөө ажахын продукци үйлэдбэридэ ехэл муугаар нүлөөлнэ. Тиимэһээ колхоз, совхозуудта хүн зоной нютагжажа хүдэлхын тула тэндэ барилга үргэнөөр хэхэ, материально-техническэ үндэһэ һууриинь бэхижүүлхэ хэрэгтэй болоно бшуу.

«Гэр байра—2000» гэһэн программа дүүргэхын тула хойшолуулашагүй эрид хэмжээнүүдые абаха, бодото дээрэнь бэелүүлхэ шухала. Нэн түрүүн гэр байра барилгын хүсэнүүдые үргэдхэбэл, бэхижүүлбэл, энэ зорилго дүүргэмээр юм.

— РСФСР-эй арадай депутат болоо һаа, автономито республикануудай, область, хизаарнуудай эрхыень үргэдхэхын, статусыень дээшэлүүлхын түлөө оролдохоб. Гадна залуушуулай, эхэнэрнүүдэй, сэрэгэй алба хаагшадай социальна талаараа хамгаалагданг. байхаар Хуулинуудые баталан абаха хэрэгтэй. Мүн наһанайнгаа амаралтада гарагшадай, инвалидуудай пенси, тэдхэмжэ ехэ болгохо шухала. Байгал далайгаа, нуур сөөрэмүүдые, гол мүрэнүүдые, оршон тойронхи байгаалияа хамгаалхын түлөө тэмсэхэб,— гэжэ Ц. Д. Цыбикжапов этигэмээр хэлэнэ.

Россиин Федерациин арадай депутат боложо, засагай дээдын зургаанда түлөөлэгдэхэдөө, республикын арадай ажахын, социальна, соёлой хүгжэлтэдэ бүхы бэлиг шадабаряа элсүүлжэ, Ц. Д. Цыбикжапов һунгагшадайнгаа этигэл найдабари сүм харюулжа шадаха хүн юм. Тиимэһээ мартын 4-нэй үдэр тэрэнэй түлөө дуугаа үгөө һаа, зүб шиидхэбэри абахат.

Д. АМОГОЛОНОВ,
манай корр.

НАЙДАМТАЙ ХҮН

хэндэ операци хэхэ талаар тэрэ орёо нарин мэргэжэл шудалжа, хожомоо хэдэн зуу, мянган хүнэй ами наһа абарһан, ондоогоор хэлэхэдэ, гэмтэн алдаһан үнжэгэн улаахан «амин һудаһыень» дахяад сохилуулдаг эди шэдитэй болоһоор үнинэй агша. Теэд минии герой таба наһатай, талха эдидэг түлэг хабатай ябахадаа, хүниие аргалдаг болохоб гэжэ сохом хэлээгүй ёһотой даа... Хүмүүжэн болбосоржо ябаха үедөө, һүбэлгэн хурса энэ хүбүүн түрэл нютагтаа дунда һургуули дүүргээд, Шэтын мединститудта абтаһан байгаа.

...Зургаан жэл соо өө-мөөгүйгөөр бэшэжэ гараһан хамаг конспект, хирэгүй шэнэхэн дипломоо хайрсаглаад, ерээдүйн залуу хирург ажалайнгаа замай эхин шатые түрэһэн гараһан тоонто—Ага нютагтаа эхилһэн юм. Баяртай, сэдьхэл зүрхэндэнь урин, дулаанаар һанагдадаг элдин талын эрээн торгон сэсэгүүд — айдар наһанайнь алтан зулата одод!

«Дэгдэн ниидэхеэ байһан дальбараахануудни, дуулагты! Орон дэлхэй уужам. Хаагуурш элиһэн, ябаһан сагтаа үбшэнтэндэ туһаламжа үзүүлхэһээ, ухибүүдни, нэгэтэшье бү арсаарайгты... Энэ болбол эртэ урдын медигүүдэй нангин хуулиин омнол байһан юм», — гэһэн Урал толтойто багшын бодолой сэсэн захяа сэдьхэлдээ хадуунхайнууд, эртын хараасгайнууд холые зорин ниидээ бэлэй. Эртэ урдын эрдэмтэ философ хүнэй хэлэһэн үгые эндэ дурдабал, үг удхань улам гүнзэгырхэ хэбэртэй. «Могойн шэдитэ хорон, бүргэдэй хурса хараса, басаганай урихан миһэрэл, барасай шанга зүрхэн — эдэ бүгэдэ хадаа Гиппократай шахаа тангариг абагшадта нангинаар сахигдаха зэргэтэй юм... «Эмшэн хүнэй эди шэдиие» дээрэ үргэжэ магтаһан, ямар мэргэн хурса зэргэсүүлгэ гээшэб? Энээгээр бодомжолходо, ёһотой врач хүн гээшэ хүлһөө бууһан хүнэй эдэгэжэ, гэр бүлэдөө, ажал хэрэгтээ бусахадань, үнэшэн хабһанайнгаа забһарта юушьеб шэбшэдэг ёһотой даа... Медицинын хүсэтэй дом аргадашье заримдаа дабагдадаггүй —амин һудал соогуурши уян зөөлэхэн мэдэрэлээр нэбтэ харбан сохилжо байһан үнжэгэн улаахан зүрхэндөө юун гэжэ захирхабши?.. Үхэл үшөө илгагдаагүй ха юм.

— Жаргал... Тэрэниие хүн бүхэн өөрынхеэрээ ойлгодог. Хамагай түрүүн зонойл хүн байхаяа оролдохо шухала. Ёһотой врач гээшэ хүниие үбшэ хабшанһаа аргалха, һэргылхэһээ гадна тэрэнэй саашанхи хуби заяагааронь һонирходог... Хүнэй зүрхэ һудалай сохидол элдэбээр ойлгожо болохо бшуу. Минии юун тухай хэлэхэ гэһые тухайллаа ёһотойт, — гэжэ табяад наһанай, тэбхэр тэгшэ бэетэй, урин янзын хүн уулзахын ушарта хөөрөө бэлэй.

Залуу ябахада, замай хүшэр дабаалтанууд олон байдаг. «Ама хахалбал, арбан үгэ» гэдэгтэл, энээн тухай нүхэр Намдаков ушартай һонин баримта зүйл дурдажа байгаад, үһан буряадаар «урдахуулаа» һэн. Бүри хожомынь даа, холын Закаменск хотодо 15 жэлэй туршада ахамад врачаар хүдэлөөд, үнгэрэгшэ намар манай нютагта энэл тушаал эзэлхэеэ эльгээгдэһэн юм.

Коммунист Б. Н. Намдаков эгээн дээдэ мэргэжэлтэй врач гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Иигэжэ хэлэхэдээ, анхан тэрэнэй хүдэлһэн Захааминай район хадаа түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ һайн һургуули байгаа гэжэ эндэ һануулха хүсэлтэйб. Энэл зорилгоор республикын районуудай ахамад врачнар, мүн медицинын дунда шатын зиндаагай хүдэлмэрилэгшэд зарим үедэ хадата Захаамин руу харгылдаг һэн.

Сэлгеэн сагаан Сэлэнгэдэ ерээд байхадаа, Баяржаб Намдаковнч һуурин тосхон бүхэндэ эмшэлэлгын онсо өөрсэ шэглэлнүүдые нэбтэрүүлдэг, нарижуулдаг, кадрнуудые бэлдэхэ, тусхай машина болон шухала зүйлнүүдээр хангаха гэхэ мэтын бусад асуудалнуудые түрүүшын ээлжээндэ шиидхэдэг байна. Гансашье энэ бэшэ. Жаргалантa, Асуула, Новоселенгинск, Тохой тосхонуудай эмшэлэлгын зургаануудай эрхэ байдал һүүлэй үедэ эрид һайжаржа байнхай. Эдэ бүхы ябуулгануудынь, илангаяа мүнөө, хубилган шэнэдхэлгын үедэ урагшатай һайнаар шиидхэгдэнэ.

Золтой хүн зоной дундаһаа гэлсэгшэ гүбэ. Тииһэ тиитэрээ «тэмсэлтэ» оршон байдалда депутадай мандат абаха гээшэ гайтай хэрэг. «Ажабайдалай диалектикэ гээшэ, үнэндөө, юун гээшэб?» — гэжэ олондо танил энэ нүхэр асууһан шэгтэйгээр хандаад, өөрөө тобшо харюу үгөө һэн. «Элүүр энхэ хүнүүд ехэ эрилтэ табидаг гээшэ, харин тиихэдэ үгэлһэн үлбэр зондо зөөлэн үгэһөө һайхан юумэн хаанаһаа олдохоб даа...» Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээд байхадаа, нэгэтэ болоһон уулзалга дээрэ иигэжэ хэлэһыень элихэнээр һананаб. Юрэдөө, Б. Н. Намдаков медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй хоёрдугаар, Бүхэсоюзна съездын хүдэлмэридэ хабаадалсана гү—хаанашье—үндэһэн шухала асуудалнуудаар һанамжаяа хубаалдадаг. Бэрхэ эмшэнэй һудаһа барижа, үбшэ танидаг мэтэ мэргэжэл түгэс, сэсэн хүнүүдэй үгэ хэлэжэ байхые шагнахада, олые ойлгожо, гүн бэлигэйнь шэдиие хадууҗа абахаар байдаг ха юм.

Буряадай АССР-эй габьяата врач Б. Н. Намдаков 28-дахи жэлээ сагаан халаад хэдэржэ ябахадаа, хүниие аргалха талаар өөрын дүрэтэй болонхой. Нюдэнэй үнгэ, нюурай шэг шарай, хоолойн абяан, хүдэлсэ, һудалай сохисо, бэеын халуун, арһанай шэнжэ гэхэ мэтые хуу мэдэжэ абахые хүсэдэг. Нэн түрүүн хүнэй ямар үбшэндэ нэрбэгдэһые тодорхойлхо ябадалда эдэ бүгэдын ямар үүргэ дүүргэдэг байһые эндэ дурдаһанай үлүү ха.

«Он жэлнүүд тэмээн хамбыгаар үнгэрэн ошоно», — гэжэ үни сагта бэлигтэй нэгэ поэт бэшээ һэн. Хурса зүрилдөөтэй совет обществын бүхы ажабайдалда шэнэ эмисхээл нэбтэрэн орожо, хамаг юумэнэй хубилжа байхые харахада, урмашамаар даа. Эдэ бүгэдэ хадаа эдэбхитэй дорюун байдалда һэргэн бодоһон баатар арадаймнай габшагай хурдан ажалаар шэрээгдэнэ бшуу.

Ахамад врачай ажалладаг таһалга соо аалин шэмээгүй, ханада үлгөөтэй час намдуухан сохилно.

— Баяржаб Намдакович, саашадаа юу хэхэ, ямар хараа түсэбтэйбта? Хөөрыт даа, гэхэдэ:

— Бүхы парти, совет хүн бүхэнэй уг зорилго эли тодо болоо... Ажаллахал хэрэгтэй! Ондоо бодол байхагүй.

Зүбынь аргагүй. Ленинскэ һунгуулиин 63-дахи округой бүридэлдэ ородог нютагуудай һунгагшад Баиржаб Намдакович Намдаковой түлөө дуугаа үгэхэдөө, нарата ногоон дэлхэй дээрэ энхэ мэндэ ажаябахын, үри хүүгэдэйнгээ үнэр солбон үдэхын түлөө хүндэтэ эрхээ хүсэд эдлэхэ бэзэ гэжэ этигэе даа.

Ч.-Ц. САНЖИЕВ.
Гусиноозёрск.

ПОЭДЭЙ ДУРАСХААЛДА

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн, Буряадай комсомолой шангай түрүүшын лауреат, поэт Мэлс Жамьянович Самбуевай 50 жэлэй ойн дурасхаалда зорюулагдаһан үдэрнүүд тэрэнэй тоонто нютаг—Захааминай аймагай Санага нютагта үргэнөөр тэмдэглэгдэбэ.

Энэ ёһололдо Мэлс Самбуевые анханһаа таниха, суг хамта ажаллаһан нүхэдынь Улаан-Үдэһөө зорижо ошоһон байгаа. Тэдэнэй дунда республикын Уран зохёолшодой холбооной правлениин гэшүүн, «Байгал» журналай харюусалгата секретарь Ц. Галанов, Уран зохёолшодой холбооной таһагые даагша Д. Дылгыров, Буряадай номой хэблэлэй ахамад редактор Л. Тапхаев, уран зохёолшо, СССР-эй арадай депутат А. Ангархаев, поэт, түрэлхи хэлэн дээрээ гарадаг «Саян» газетын редактор Ж. Юбухаев, композитор В. Пантаев болон бусад бии һэн.

Тэрэшэлэн Сэлэнгын национально-территориальна 89-дэхи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидат, СССР-эй арадай артист К. Базарсадаев, Буряадай оперо болон балетэй театрай дуушад, РСФСР-эй арадай артист С. Раднаев, Буряадай АССР-эй арадай артист Л. Шоболов, Буряадай АССР-эй габьяата артист М. Раднаев болон бусад хүндэтэ айлшадай дунда байгаа.

САНАГАДА

ҺАЯЫН нэгэ үглөөгүүр аймагай түб Закаменск хотоһоо олон хүнгэн автомашина, автобусууд һубарин гаража, саада холын Санага нютаг шэглэн зорёо һэн. Тэрэ үдэр тэнгэриин мандал сэнхир майхан доро хүбжэгэ томо хүбшэтэ уулануудай үбэр хабшалаар хабарай шэнжэтэй урин һэбшээн үзэгдэжэ байгаа.

Дүрбэдэхи — Ташаашын дабаа дабаһан автомашинануудай һубаряа-хамбы уданшьегүй Санагын нэлэнхы дайдаар табилуулһаар, тосхоной захада тогтоо һэн. Тэндэ холо, ойрынгоо айлшадай угтамжын баяр ёһолол дээрэ нютагай хүндэтэ үбгэдэй үмэнэһөө ажалай ба дайнай ветеранууд Санжа Хабарович Санжитов, Бадма Шойдокович гэгшэд удаа дараа урда гаража:

— Манай нютагай алдарта хүбүүн Мэлс Самбуевай 50 жэлэй ойн дурасхаалай ёһололдо зорижо ерэһэндэтнай нютагайхидайнгаа үмэнэһөө ехэ баяр хүргэнэбди. Нютагаймнай түб гуламтада морилжо хайрлыт,—гэлдэн урдын гуримаар уряал табиба. Удаань Санага нютагай олониитын зүгһөө соёлой буряад хубсаһатай басагад бэреэд гаража, хадаг дээгүүр сагаан эдеэнэй дээжэ айлшадтаа залана. Тэрэнэй удаа сагаан морин жэлэй һүлдэ болохо хоёр сагаан агтануудые унаһан эдиршүүл айлшадаа дахуулан, тосхонойнгоо гол гудамжаар хурдан хатараар хойшолбод.

Санагын соёлой байшан һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Тэрэнэй уужам салуу фойе соо аймагай бүхы һургуулинуудай уран бэлигтэй һурагшадай, мүн уран зураг, бүтээлдэ дуратайшуулай хэһэн, бүтээһэн зүйлнүүд, планшедүүд олоор дэлгэгдэн харуулагдаба. Ушарынь хадаа Захааминай райсоведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй болон соёлой таһагууд, эндэхи «Ажалай туг» газетын редакци болон ВЛКСМ-эй райком аймагай бүхы һургуулинуудай уран шадабаритай, уран гартай һурагшадай болоод ехэшүүлэйшье дунда алибаа гүйсэдхэлгын талаар конкурс соносхоһон байгаа юм. Тиимэһээ дурсагдагша уран харалгада хабаадалсаха дуратан, тэдэнэй хүдэлмэринүүд нютаг, һургуули бүхэндөө шэлэгдэжэ, эгээн лэ эрхимүүдынь эндэ ерэһэн байба.

Олоной хабаадалгатай энэ ёһололые партиин Захааминай райкомой секретарь Буянто Гомбоевич Будаев оролто үгөөр нээхэдээ:

— Баян дэлгэр Буряад оронойнгоо баруун урда буланда, бар хүбшын гүн соо оршоһон Захааминай хангил хада уула, жалгануудые үгсэжэ суглараһан энэ салуу Санагын талада тэбхэр табин жэлэй саана, эгээл энэ хирэдэ Мэлс Самбуев түрэһэн юм. 1959 ондо нютагайнгаа дунда һургуули дүүргээд, Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй түүхэ-хэлэ, бэшэгэй факультедтэ орожо һураа бэлэй. Тэрэнээ дүүргэһээр наһанайнгаа һүүлшын үдэр хүрэтэр республикын телевидени болон радио-дамжуулгын комитедтэ ажаллаа. Ойро зуура ажалаа һэлгэжэ, Буряадай Уран зохёолшодой холбоондо литературна консультантаар, номой хэблэлдэ редактораар ажаллаһан юм. Үбэлэй энэ һарые «хүйтэн» гэнгүй, хангай һайхан нютагыень «холо» гэнгүй хүрэжэ ерэһэн холын айлшадта энэ эмхидхэгдэһэн дурасхаалай үдэрнүүдтэ буужа ерэһэндэтнай партиин Захааминай райкомой, арадай депутадуудай райсоведэй гүйсэдкомой зүгһөө халуун баяр хүргөөд, энэ хэмжээ ябуулгадамнай ёһотойл уран зохёолой, буряад хэлэнэй саашадаа хүгжэлтын һайндэртэ мэтээр хабаадалсахыетнай уряалаад, Мэлс Самбуевай дурасхаалай үдэшые нээгдэһэн дээрэ тоолоноб. Та бүгэдые сагаан һараар, гаража байһан Сагаан морин жэлээр халуунаар амаршалаад, ажабайдалдатнай, ажал хэрэгтэтнай амжалта хүсөөд, элүүр энхэ, амгалан тайбаниие үреэнэб,—гэжэ альга ташалган доро мэдүүлбэ.

Санагын совхозой парткомой секретарь Клим Санжиевич Ардаев хоёр үдэр соо үргэлжэлхэ энэ ёһололой программатай суглараг шадые танилсуулба.

Удаань поэдэй зохёохы намтар тухай хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Е. Балданмаксарова хөөрэжэ үгөө.

Мэлс Самбуевтай суг хамта ажаллаһан, уран зохёол бэшэжэ эхилһэн олохон нүхэд, тэрэ тоодо РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша М. Ш. Дымпилов, Санагын дунда һургуулиин директор В. Ч. Балуев, түрэлхи литература зааһан Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багша Б. Ш. Шойдоков, уран зохёолшод Ц. Галанов, Л. Тапхаев, А. Ангархаев, Ж. Юбухаев, һургуулида суг гтаа һураһан А. Уржанова болон бусад дурасхаалай үгэнүүдые хэлээ.

Дуунай конкурс М. Самбуевай «Санага» гэжэ дуугаар эхилээ һэн. Тэрэниие нютагай ансамблиинхид гүйсэдхөө. Удаалуулан Захаамин нютагтаа суурхаһан дуушан, райсоведэй соёлой таһагай хүдэлмэрилэгшэ Артем Ринчинов композитор Ким Раднаевай «Буряаднай» гэжэ дууе ирагуу һайханаар гүйсэдхэбэ. Тэрэл дуунай аялга доро Санага нютагай соёлой байшангай ансамблиин хатаршад уян нугархай хатарнуудые үргэлжэлүүлбэ. Мүн эндэ Аюша Доноевой үгэ дээрэ Владлен Пантаевай бэшэһэн «Сагаалган» гэжэ шэнэ дууе А. Ринчино (Закаменск), В. Ламаев (Шара-Азарга), Р. Унтанов (Санага) гэгшэд ирагуу хоолой нэгэдүүлэн дуулажа халуунаар угтагдаа.

Үдэшэ орой болотор үргэлжэлһэн конкурснуудай дүнгүүдээр дуушадай дундаһаа Валерий Ламаев 1-дэхи, Татьяна Базарова 2-дохи һууринуудые эзэлээ. Ансамбльнуудай дундаһаа Цахирай интернат-һургуулиин һурагшадай «Үргы» ансамбль (хүтэлбэрилэгшэнь М. Б. Хубриков) 1-дэхи, Мэлэ нютагай дууша басагадай хоор удаадахи һуурида гараа һэн. Концертын үедэ 5 шэнэ хатар гүйсэдхэгдээ.

Соносхогдоһон уран зурагай конкурсдо Д. Дылыков (Закаменск), В. Гармаев (Мэлэ), В. Парпаев (Закаменск) М. Самбуевай зохёолой удхаар зурагуудые зураһан Шара-Азаргын 10-дахи классай һурагша Джангар Доноев гэгшэд шалгараа. Джангар хүбүүн Х. Намсараевай түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулжа, мүн лэ уран һайхан зурагуудые бүтээһэн бэлигтэй бэрхэ хүбүүн гэжэ магтуулаа. Нютагай уран зураашад П. Т. Очиров (Үлэгшэнэй һургуулиин багша), Ц. Ц. Найданов (Михайловка) гэгшэдэй уран бүтээлнүүд олондо һайшаагдажа, авторнуудынь бэлэг шагналнуудта мүн лэ хүртөө һэн. Ц. Ц. Найданов М. Самбуевай портрет зуража һайханаар хубөөлөөд, Санагын арадай музейдэ бэлэглээ.

«Ажалай туг» газетын соносхоһон уран зохёолой конкурсдо П. Самбуев (Дүтэлүүр), Вл. Данжалов (Мэлэ), О. Банзарханова (Санага) гэгшэд эрхимлэһэн байба.

Үглөөдэрынь Мэлс Самбуевай эжын 84 наһатай Ринчин Вандановна Самбуевагай мүнөө үедэ ажаһуужа байгаа үйлсые Мэлс Самбуевай нэрэмжэтэ болгохо гэһэн нютагай сомон зүблэлэй шиидхэбэриие дүүргэлтэ болгон тэрэ үйлсэдэ митинг болоо һэн. Поэдэй эжынь гэртэ дурасхаалай самбар хадагдаа. Үйлсын гэрнүүдтэ «М. Самбуевай үйлсэ» гэһэн сагаан, хара шэрээр түмэр дээрэ урлагдаһан гаршагууд мүн лэ хадагдаба.

Үдэрынь Санагын дунда һургуулида айлшаар бууһан уран зохёолшод һурагшадтай уулзаа. М. Самбуевай барельефтэй самбар һургуулиин гол үүдэнэй дэргэдэ мүн лэ хадагдаа һэн.

УЛААН-ҮДЭДЭ

М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын конференц-зал соо Улаан-Үдэ хотын олониитын түлөөлэгшэд сугларжа, Мэлс Самбуевай 50 наһанай ойдо зорюулагдаһан дурасхаалай үдэшэ үнгэргэгдэбэ. Эндэ поэдэй нютагаархин — партиин Захааминай райкомой секретарь Буянто Гомбоевич Будаев, багша Бадма Шойдокович Шойдоков, Санагын совхозой директор Александр Дашиевич Цыбиков гэгшэд хүндэтэ хойморто һууба.

Энэ үдэшые поэт, республикын Уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшын орлогшо Баир Дугаров хүтэлбэрилһэн байна. Мэлс Самбуев тухай дурсалгануудые Николай Дамдинов, Сергей Цырендоржиев, Цэрэн Галанов, Бадма Шойдоков, библиотекын хүдэлмэрилэгшэ М. Дондубон болон бусад нүхэд хэлээ. Багшанарай училищиин студентнэр поэдэй шүлэгүүдые уран гоёор уншаба.

Санагын совхозой директор А. Д. Цыбиков поэдэй нютагаархидай хэжэ бүтээжэ байһан амжалтатай ажал хэрэгүүд тухай суглараг шадта һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ. Мүн энэ үдэшэ поэдэй хүбүүн, Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Чингис Самбуев эсэгынгээ номуудай, гар бэшэгүүдэй суглуулбариие республикын литературна музейдэ бэлэглэбэ.

Буряадай оперо болон балетэй театрай залуу дуушад Баатар Будаев, Солбон Бадмаев, мүн радио, телевидениин арадай инструментнүүдэй дуушан Хажидма Аюржанаева гэгшэд концертмейстер Александр Праведниковай дэмжэлгэ доро Мэлс Самбуевай үгэ дээрэ бэшэгдэһэн олон дуунуудые ирагуу һайханаар гүйсэдхэбэ.

Иигэжэ зохёохы бэлигэйнгээ охин дунда харамтайгаар нүгшэһэн поэт Мэлс Самбуевай дурасхаалда зорюулагдаһан хэмжээ ябуулганууд манай түрэлхи хэлэ, бэшэгээ, уг заншалаа үрэжүүлэн хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ аша туһатай байба гэжэ онсолон тэмдэглэмээр байна.

Б. ЖАНЧИПОВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Санагын соёлой байшанда поэт М. Самбуевай 50 наһанай ойн дурасхаалда зорюулагдаһан ёһололой нээлгэ дээрэ. Санагын метеостанциин метеоролог, залуу поэтесса Санжай-Ханда ДАРМАЕВА поэдэй дурасхаалда зорюулагдаһан шүлэгөө уншаһа.

Авторай фото.

Н. ШАБАЕВ

ЭРЕЭГШЭН

М. Самбуевай «Үнеэн тухай үнэн дуун» гэжэ шүлэгөөр домоглон, тэрэнэй гэрэлтэ дурасхаалда зорюулнаб.

Үглөөнэй сагаан манан соо
Үнеэгээ хүлеэжэ эжышни,
(Эртэшэ ха юм даа Санага соо)
Эреэхэн тэрээнээ ооглоһоор:
— Эреэгшэн! Эреэгшэн! Өө-өө!
Намһаа мүнөө ахашье бэшэш даа
Наһаараа одоо тон лэ сасуубди.
Иигэжэ дүүнэртээ сасуутан болоод лэ
Эгээ жаргаха сагтаа мүнхэреэлши.
Хараал шэнгэһэн дайнай жэлнүүдтэ
Хоюулан эжытээ тогоогоо халаһан
Эреэгшэн үнеэнэйш тугалынь туггаллаа—
Эреэгшэн тиигэжэ эжыдэш бусаа.
Энээхэн юртэмсын жама ёһые
Эрьюулжэ, тогтоожо шадахал бэшэбди.
Нэрэ гайтайл даа сагай табисуур—
Нэгэниинь ошоно, нүгөөдэнь мүндэлнэ...
Яахаб даа теэд, тогтоохо юм һаа,
Ябууд дундаа мүшэр хухалаад,
Ягаа эреэхэн тугалаа адуулжа,
Ябаха бэлэйлши мүнөөшье хүрэтэр...
Наадандаа һамаржа тугалаа алдаад,
Наашань тэрэнээ асарха сагтаа,
Үнеэнэй үүгнэжэ үгылхэ хирэдэ
Ооглохо бэлэйлши тэрээхэн тугалаа:
— Эреэгшэн! Эреэгшэн! Өө-өө!
Үгыл даа, орон дэлхэйн табисуур ондоо,
Ухибүүн наһаяа—багадаһан дэгэлдэ
тайлажа,
Үлгэжэ орхёод, эжытээ баяраа хэлсээд,
Үүдэеэ хаажа гараа бэлэйш, хубияа
бэдэржэ.
Орхёод мүн лэ эреэхэн тугалаа
Ошоол ха юмши. Олоош бэдэрһэнээ:
Олон тоото нүхэдтэй болоош,
Орон дэлхэйдэ нэрээ орхёош.
Оһолдо орожо залуугаар мүнхэреөш.
Оло дахин эреэгшэн түл дамжаа.
Одоо мүнөөшье эжышни бэлшээриһээнь
Ооглоһоор лэ эреэхэн, тэршээхэн
тугалаа:
— Эреэгшэн! Эреэгшэн! Өө-өө!
Уурал бааюулан, хонхон тогоондоо
Үдэшэндөө эжышни мяхаяа шанажа,
Ухибүүн наһандаа гараһан шамайгаа
Үүдэн нээгдээд бусагшаб гэһэндэл,
Үргэлжэ хүлеэһээр. Тэрээхэн буландань
Үшөө тиихэдэ эреэхэн тугалынь
Үргэһөө манажа зүүдэлнэ янзатай,
Үүгэнэжэ, хэниишьеб, дуудана хэбэртэй.
Эреэгшэн шамайе хэдышье дуудаг,
Эжышни һанаандаа хэдышье хүлеэг—
Эрьежэ нэгэтэ ерэхэл бэшэш даа,
Эдээхэн хоёртоо нэрээл мүнхэлөөш.
Эртэлжэ бодоод лэ, тугалаа адуулха
Эжыдэш шамайе зээнэршни һэлгээ,
Наһаараа тэдэшни үшөөл жаанууд даа,
Нагасынгаа алдарта хүрэхэшье аалам?
Үглөөнэй сагаан манан соо
Үнеэгээ хүлеэжэ эжышни,
(Эртэшэ ха юм даа Санага соо)
Эреэхэн тэрээнээ ооглоһоор:
Эреэгшэн! Эреэгшэн! Өө-өө!

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС • АПН

ВАРШАВА. Европо түбидэ тогтонижонги байдал хангахын тула поляк хүн бүхэн Эхэ оронойнгоо, мүн Европын түлөө харюусалгаяа мэдэрхэ зэргэтэй, — гэжэ Польшын республикын президент Войцех Ярузельский мэдүүлбэ. Ороной урда айхабтар ехэ арга боломжонууд нээгдээ, тэдэниие ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ шухала. Энэнь юун гэһэн удхатайб гэбэл, ороной тон шухала зорилгонуудые шиидхэхын тула нэгэдэхэ хэрэгтэй гэжэ гүрэнэй толгойлогшо тэмдэглэбэ.

Дайнай жэлнүүдтэ алба хэһэн Колобжегскэ оньһожоруулагдамал 5-дахи полкын сэрэгшэдтэй уулзахадаа, Германиин нэгэдэхэ асуудал тухай В. Ярузельский хэлэһэн байгаа. Тиихэдээ Польшын аюулгүй байдалые ба тэрэнэй хилэнүүдэйнь эбдэршэгүй байлгые хангаха шухала гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ. Фашис Германиие бута сохижо туйлаһан Илалтын 45 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Польшын хилэнүүдэй эбдэршэгүй байлгые лаб баталха уряатайгаар дүрбэн агуухэ гүрэнүүдтэ һаяхан хандаһан тухайгаа президент мэдүүлээ.

ЯРУЗЕЛЬСКИЙ ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

…ЛАМЕНТЫН ЗАСЕДАНИ ТҮГЭСЭБЭ

путадууд Конституцида шухала заһабаринуудые оруулаа, һунгалта тухай ба тэрэниие үнгэргэхэ гурим тухай хуули, мүн тэрэшэлэн партинууд болон нэгэдэлнүүд тухай хуули депутадууд баталан абаа һэн.

Демократическа социализмын парти хадаа немец нациин эбэй таһаралгые зайсуулха зорилго урдаа табина, гэжэ Х. Модровой албанай хэрэгээр ФРГ ошожо ерэһэн дүнгүүд тухай правительствын мэдүүлгые зүбшэн хэлсэхэ, үедэ ПДС-эй түрүүлэгшын орлогшо В. Поль мэдүүлээ. Германиин бэеэ даанхай хоёр гүрэниие нэгэдүүлгэдэ тэрэ бүтэмжэтэйгөөр туһалха һанаатай. Энэ нэгэдэлгэнь бусад арадуудай аша туһые хохидуулха ёһогүй.

ИГЛБЕРГЕР ВЕНГРИДЭ

БУДАПЕШТ. США-гай гүрэнэй секретариин нэгэдэхи орлогшо Л. Иглбергер түрүүтэй США-гай делегаци албанай хэрэгээр Венгри ерэнхэй. Орон доторхи байдалтай танилсаха, туһаламжа үзүүлхэ талаар асуудалнуудые, мүн тэрэшэлэн хоёр ороной хоорондохи харилсаануудые хүгжөөхэ хараа замуудые элирүүлхэ гээшэ тус делегациин зорилго болоно.

Гүрэнэй министр И. Пожгаи делегациин толгойлогшотой уулзаһан байгаа. Сүлөөтэ һунгалтануудай урда тээ Венгриин дотоодын байдал тухай тэрэ американ политигта мэдээсээ.

Венгри сүлөөтэ һунгалтада бэлдэжэ байнхай, гэжэ И. Пожгаи тэмдэглэбэ. Венгридэ болоожо байһан хубилган шэнэдхэлгые дэмжэжэ, орон дотор тогтонижонги байдал хангахада, США туһалха бээз гэжэ Венгри хүлеэнэ.

Л. Иглбергер Венгриин финансын министр Л. Бекешитэй хөөрэлдэһэн байгаа. Венгриин парламентын декабриин сесси дээрэ баталан абтаһан экономическа политикын түсэбүүдые Венгриин правительствые США дэмжэхэ гээд хүлеэнэд.

Нютаг нютагай һонин

БАУНТЫН ЭВЕНКНҮҮДЭЙ КОНФЕРЕНЦИ ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Хойто зүгэй үсөөн тоото арадуудай съезд Москва хотодо байгша оной хабар болохонь. Съездэ бэлдэхэ хүдэлмэри эхилэнхэй.

Манайшье республикын зарим районуудта эвенкнүүд хэр угһаа хойшо ажаһуудаг ха юм. Манай Баунтын районой ажалшадай үндэһэн яһатанай нэгэн болохо—эвенкнүүдэй түрүүшын конференци Багдарин һууринда һаяхана үнгэргэгдэбэ. Конференциие партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Г. Ф. Малыгин нээжэ, райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. В. Хингеловтэ үгэ үгтэбэ. Нүхэр Хингелов «эвенкнүүдэй социально-экономическа хүгжэлтэ» гэһэн асуудалаар элидхэл хээ һэн.

Удаань Джилиндын совхозой директорэй орлогшо М. А. Туракин, дайнай болон ажалай ветеран М. М. Тупанов, Россошиной дунда һургуулиин директор Д. В. Басаулов, ажалай ветеран Г. С. Семерогонов болон бусад һанамжа, дурадхалнуудаа хэлэһэн байха юм. Конференциин шиидхэбэриин ёһоор, районой эвенкнүүдые нэгэдүүлһэн тусхай ассоциаци бии болгогдобо. Байгша оной март һара соо үнгэргэгдэхэ хойто зүгэй үсөөн тоото арадуудай республиканска конференцидэ хабаадаха 30 түлөөлэгшэд һунгагдаба.

В. БАКУМЕНКО.

ХЯАГТЫН ҺОНИН

ПУТЕВКООР ШАГНАГДАБА

Районой ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай коллектив үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр эрхим мэргэжэлтэдээ тодоруулба.

Хубсаһа оёдог, заһабаридаг ательегэй оёдолшон Галина Абрамовна Котомонова «1989 оной эрхим оёдолшон» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Харин Маргарита Николаевна Подгайнова парикмахернууд сооһоо эрхимлэжэ «Эрхим парикмахер» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байха юм. Фотограф Виктор Алексеевич Колмаковой, Алтай һууринай хубсаһа абадаг пунктын хүдэлмэрилэгшэ Сэсэгма Гомбожаповна Цыбиктарова гэгшэдэй ажал үндэрөөр сэгнэгдээ.

Дээрэ нэрлэгдэһэн ажалай түрүүшүүлдэ мүнгэн шан, Москва ошохо аяншалгын түлөөһэгүй путёвконууд барюулагдаба.

Гадна районой үшөө гушаад ажалай түрүүшүүл мүнгэн шангаар урмашуулагдаба.

ЭМШЭЛЭГШЭД НҮХЭСЭНЭ

Сүхэ-Баатар ба Хяагта хотонуудай эмшэлэгшэдэй дунда хани барисаанай харилсаа холбоон тогтоһоор үнинэй. Тэдэнэр ажалайнгаа ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар уулзалгануудые үнгэргэдэг, дүй дүршэлөөрөө хубаалдадаг юм. Үнгэрһэн жэлэй һүүл багаар Хяагта хотын эмшэлэгшэдэй түлөөлэгшэд Монгол һайхан оронoop аяншалаад ерээ бэлэй. Харин һаяхана Монголой түлөөлэгшэд Хяагта ерээ һэн. Тэдэнэр манай эмшэдэй ажал хүдэлмэритэй танилсаа, больница, диспансернүүдтэ орожо хараһан байха юм. Хани халуун хөөрэлдөөнэй һүүлээр Хяагта хотын түүхэтэ газарнуудтай танилсаба.

ЦЕХ НЭЭГДЭБЭ

Харанхын 18-дахи СПТУ-да оёдолой цех нээгдэбэ. Эндэхи һурагшад хэшээлэйнгээ һүүлдэ, сүлөө сагтаа спортивна хубсаһа оёжо, нэхэжэ һураха юм.

— Хубсаһа оёжо, худалдаһан мүнгэниинь училищиин һурагшадай байра байдал һайжаруулха хэрэгтэ зорюулагдаха юм.

Е. СУРМАЧ.

ХИТАД ХҮДЭЛМЭРИШЭД ХҮДЭЛЖЭ ЭХИЛБЭ

Манай республикын Агропромсоюзай делегаци Хитадай арадай республика ошожо ерэһэн юм. Манай мэргэжэлтэд Дотор-Монголой түб болохо Хүх-Хото хүрөө. Энэнь Пекинһээ 600-гаад километр зайда оршодог юм. Манай делегациин гэшүүд тэндэхи провинциин хүдөө ажахын кампанитай бэе бэедээ туһалалсажа байхаар хэлсээ баталба. Хэлсээнэй ёһоор Үнэгэтэйн совхоздо байгша ондо 10 бригадаһаа бүридэһэн 540 хүн ерэжэ хүдэлхэ болонхой. Совхозһоо тэдэнэртэ овощ ургуулхынь тула 373 гектар газар үгтэхөөр хараалагдана. Хитад оронһоо түрүүшын хүдэлмэришэд ерээд, газарга элдүүрилжэ захалба. Эдэнэр һаяын жэлнүүдтэ 22 янзын овощ ургуулха хүсэлэнтэй.

В. ЖИГЖИТОВ.

Загарайн район.

ЭБ НАЙРАМДАЛ МАНДАХА БОЛТОГОЙ!

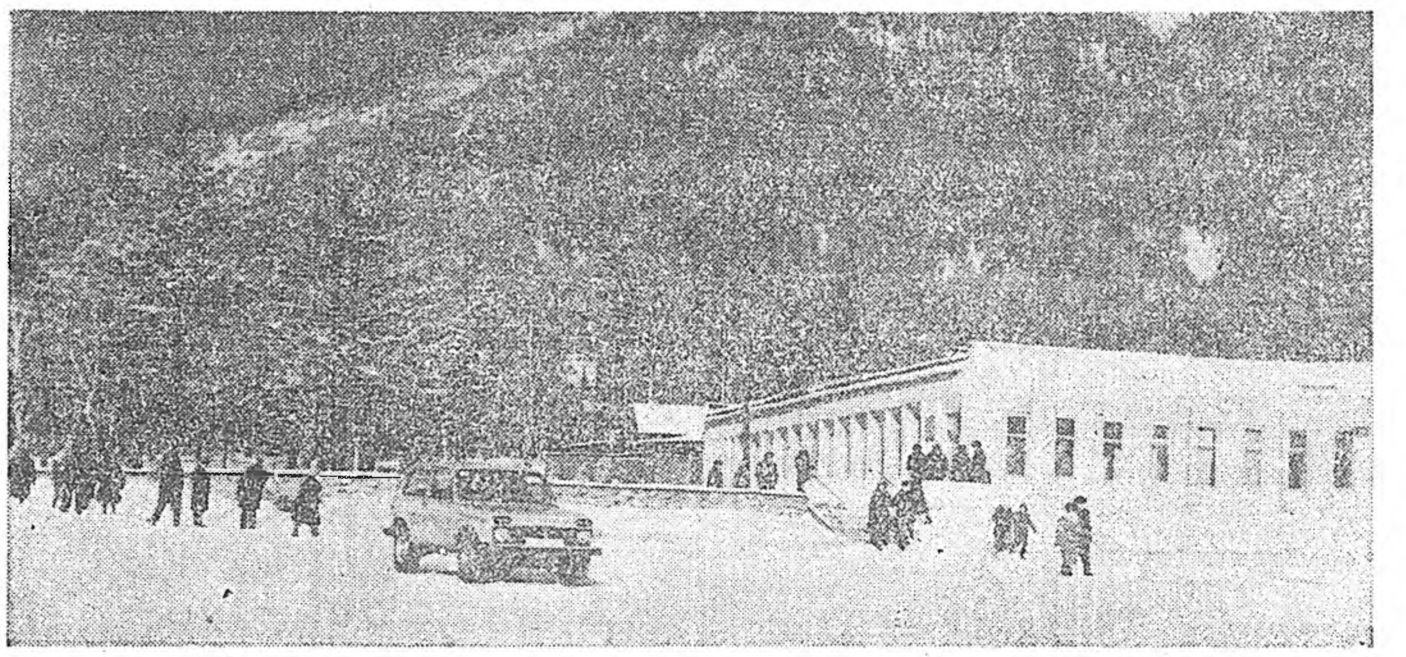
Ажалай ветеран Иван Васильевич Носков Буряадай республикын Эб найрамдалай совет жасын эдэбхитэйшүүлэй нэгэн юм.

Тэрэ 1980 онһоо эхилжэ Эб найрамдалай жасада һара бүри мүнгэ дамжуулжа байдаг, ёһотой патриот гээшэ. Улаан-Үдын локомотивна депогой машинистын орлогшоор ажаллажа ябахадаа салин хүлһэнэйнгөө нэгэ заримыень, үгышье һаа 13-дахи салингаа бултыень тус жасада дамжуулдаг байһан юм.

Иван Васильевич наһанайнгаа амаралтада мүнөө гараһаншье һаа, энэ һайхан хэрэгээ орхёогүй, шадаха зэргээрээ пенсиһээ хэдэн түхэриг мүнгэ эльгээжэл байхые үнэн зүрхэнһөө оролдоно.

Эб найрамдалай жасын республиканска отделени эдэбхитэй һайн һайхан сэдьхэлтэй ветеранда халуун баярые хүргэнэ.

Т. НАГАЕВА.

Түнхэнэй аршаанда.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВАЙ фото.

ТЭМСЭЛ УЛАМ ЭРШЭДЭНЭ

Буряад орондо хүдөөгэй спортын наадануудай үнгэргэгдэжэ эхилһэнһээ хойшо дүрбэн жэлэй хугасаа соо хэдэн районуудай спортын материальна үндэһэ һуури бэхижүүлэгдэв. Районуудай түб һууринуудта 8 стадион, 53 спортзал, биатлоной дүрбэн сагаалса баригдаа, 30 гаран елүүрнүүд тогтоогдодог болоо. Гол шухала юумэниинь гэбэл, физическэ культура болон спортдо хандаса хаа хаанагүй тад хубилаа. Элүүр энхэ ажабайдалай түлөө тэмсэл үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ.

Гадна шэнэ нэрэнүүд элирүүлэгдэжэ, тэдэнэй бэлиг шадабари мүлигдэнэ бшуу. Эдэ наадануудай үедэ ургажа гараһан Алексей Дробышев мүнөө санаар СССР-эй залуушуулай суглуулагдамал командада кандидат болонхой. Мүн лэ Баргажанай районһоо ургаһан Лариса Николаева, Елена Думнова гэгшэд биатлоноор РСФСР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд юм. Тэдэ СССР-эй спортын мастерай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Мүнөө хүдөөгэй районуудай суглуулагдамал командануудөөһэдын гоё һайхан хубсаһа хунартай, өөһэдын һүлдэ тэмдэгтэй болонхой. Гэхэтэй хамта арадай депутадуудай зарим районно Соведүүд энэ талаар анхаралаа һулаар хандуулна.

Сагаан наадaнай эхилэлгын парад дээрэ Хяагтын болон Баунтын районуудай спортсменүүд үзэмжэгүй хубсаһатай байба...

Бүмбэгэтэй хоккейгээр мүрысөөн Ивалга болон Оронго тосхонуудта үнгэргэгдөө. Загарайн районой команда Захааминай хоккеистнүүдтэй уулзахадаа, бушуу түргэнөөр добтолжо, найдамтай хамгаалалта хэн, 3:0 тоотойгоор шүүһэн байгаа. Кабанскын районой команда урда тээхи гурбан наадaнда шалгаржа, чемпион болоһон юм. Мүнөөшье тэдэнэр жэгдэ һайнаар наадана. Елүүрэй зэдтэй уулзахадаа. Кабанскын командаһаа Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинадай гагнууршан Андрей Кушекбаев, Байгалай туршалгаүйлэдбэриин ажахын агроном Евгений Матвеев болон бусад илангаяа һайнаар наадажа, 8:3 тоотойгоор шүүбэ. Хойто үдэрынь заха холын Захааминай хоккеистнүүд Ивалгын районой түлөөлэгшэдтэй уулзахадаа, нүгөөдынгөө хамгаалалтые сүмэрэ сохижо, 5:2 тоотойгоор илаһан байгаа.

Красноярово тосхон шадархи санын бааза һайнаар түхеэрэгдээ гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй. Хадаһаа санаар һолжоролгоор, санын урилдаагаар, биатлоноор бүхэроссин, бүхэсоюзна мүрысөөнүүдые эндэ үнгэргэжэ болохо байна гэжэ мэргэжэлтэд сэгнэбэ.

Хамар дабаанай хүтэл шэлэнүүдэй ташалангуудаар хадаһаа санаар һолжорогшод мүрысөө. Түрүүшын үдэр 450 метрэй утатай, арбан үүдэтэй ехэ слаломдо эрэшүүл болон эхэнэрнүүд хабаяа туршаба. Тусхай санаар хадаһаа буухадаа, Хойто-Байгалай районой командын гэшүүд шалгараа. Тиигэжэ В. Карлов, П. Распутин гэгшэд тус тустаа 29,0 болон 29,3 секунда сагхаруулжа, түрүү һууринуудые эзэлбэ. Ивалгын районой түлөөлэгшэ Д. Кокорин гурбадахи шанда хүртэһэн байха юм.

Оройдоол долоон хүн юрын санаар мүрысэбэ. Эндэ Хяагтаһаа ерэһэн В. Буланов һайн саг харуулжа, түрүү һуури эзэлээ—24,9 секунда. Хориһоо А. Рабданов, Яруунаһаа Д. Галсанов гэгшэд удаадахи һууринуудта гараһан байгаа.

Эхэнэрнүүд сооһоо мүн лэ Хойто-Байгалай районой түлөөлэгшэд һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа. Е. Михайлова эрхим саг харуулжа, илалта туйлаба—24,1 секунда. Р. Сильченко Загарайн районой түлөөлэгшэ А. Асташовада гартажа, бронзо медаляар шагнагдаа. Юрын санаар урилдаанда Түнхэнэй районой командын гэшүүн С. Машаева онсо шалгарһан байха юм. Хяагтаһаа С. Замыреаа, Бэшүүрһээ Ю. Баторова хүндэлэлэй табсангай удаадахи шатануудта гараба.

Түрүүшын үдэр 41 эхэнэрнүүд, 66 эрэшүүл саһын зүргэ харгы дээрэ гаража, хурдан хүлхэеэ туршаһан байгаа. Кабанск тосхоной 1-дэхи дунда һургуулиин 11-дэхи классай һурагша, нэгэдэхи разрядтай Марина Худякова 10 километрэй зайе 38 минута 50 секунда соо гаталжа, республикын хүдөөгэй спортын наадануудай чемпионой нэрэ солодо түрүүшынхеэ хүртэбэ. Загарайн районой Шэбэр тосхоной дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Юлия Киселева 26 секундаар гартажа, хоёрдохи һуури эзэлээ. Загарайн хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер Нина Матушкина залуушуултай ана-мана тэмсэжэ, бронзо медаляар шагнагдаһан байха юм. Сэхыень хэлэхэдэ, илалта туйлаха аабза гэжэ хүлеэгдэһэн спортын мастерта кандидат Ирина Малкова урагшагүйдэжэ, долсодохи һуурида гараба. Басагадай дунда жэгдэ бэшэ үрэ дүнгүүд харуулагдаа. һүүлшын һуурида гараһан Захааминай районой түлөөлэгшэ Б. Самсуевагай энэ зайе аяар 1 час 19,05 минута соо гаталһаниинь тоншье хангалтагүй бшуу.

Эрэшүүл 15 километрэй зайда урилдаба. Эндэ алтан медаляар шагнагдахын түлөө имагтал Загарайн районой командын гэшүүд, спортын мастернууд Андрей Грабовский, Саян Жамбалов хоёрой хоорондо һонирхолтой, шанга тэмсэл болоо. Хандагатайн модоной комбинадай спортын комплексые даагша А. Грабовский энэ зайе 47 минута 34 секунда соо гаталба. Загарайн хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер С. Жамбалов оройдоол 04 секундаар гартажа, мүнгэн медаляар шагнагдаһан байха юм. Хойто-Байгалай районой Кичерын дунда һургуулиин багша, спортын мастер Юрий Столопов 50.09 минута саг харуулжа, гурбадахи һуури эзэлбэ.

Үглөөдэрынь эхэнэрнүүд—5, эрэшүүл 10 километртэ урилдаа. Урда үдэрынь илалта туйлаһан Марина Худякова, Андрей Грабовский гэгшэд мүн лэ шалгаржа, республикын хүдөөгэй спортын наадануудай чемпионууд болобо. М. Худякова энэ зайе 18 минута 59 секунда соо гаталхадаа, сэашадаа бэрхэ саншан болохо байһанаа харуулаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, үбэлэй спортын нэгэдэхи наадануудта Баргажанай районһоо ерэһэн һурагша басаган Лариса Николаева гурбан алтан медальда хүртэжэ, ехэ спортын ендэр дээрэ түрүүшынхеэ гараа һэмнай. Мүнөө Л. Николаева биатлоноор РСФСР-эй чемпионка болонхой, залуушуулай дундаһаа СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ мүнгэн медаляар шагнагданхай, СССР-эй ДОСААФ-ай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Загарайн районой Шэбэрэй дунда һургуулиин һурагша Женя Атясова, Шэнэ-Элхиин дунда һургуулиин һурагша Надя Попова гэгшэд мүнгэн ба бронзо медальнуудаар шагнагдаа.

Эрэшүүлэй дундаһаа спортын мастер Саян Жамбалов, Кабанскын районой нэгэдэхи разрядай саншан Илья Бекетов гэгшэд удаадахи һууринуудта гараһан байха юм.

Наадaнай хоёрдохи үдэр биатлонистнууд гурбан газарта тогтожо буудалгатай 15 километрэй зайда мүрысэбэ. Хүдөөгэй спортсменүүдэй үрэ дүнгүүд эрид дээшэлжэ байна гэжэ абаһаар лэ тэмдэглэлтэй. Баргажанай районой холбооной техническэ 3-дахи узелай жолоошон, нэгэдэхи разрядтай Александр Яковлев хёрхо мэргэн байхаһаа гадна, энэ зайе бултанһаа хурдан түргэнөөр гаталжа, 1 час 01 минута 15 секунда сагтайгаар илажа, түрүүшынхеэ чемпион болобо. Кабанскын районой түймэр сараха албанай хүдэлмэрилэгшэ Андрей Емельянов хоёрдохи, Загарайн районой Шпало-Заводскойн дунда һургуулиин 11-дэхи классай һурагша Саян Ивахинов гурбадахи һууринуудта гараа.

— Би 1980 ондо нютагтаа тренер А. М. Козулинай хүтэлбэри доро санаар һорилго хэжэ захалаа һэм. Спортын энэ зүйлөөр мастерта кандидадай нэрэ зэргэтэйб. Табан жэл болоод, РСФСР-эй габьяата тренер В. П. Бусовиковой хүтэлбэри доро биатлоноор һонирхоо бэлэйб. Нэгэдэхи разрядтайб. Урдахи гурбан наадaнда хододоо мүнгэн медальда хүртэгшэ һэм. Харин мүнөө алтан медальда хүртэһэндөө ехэ баяртайб,—гэжэ Александр Яковлев хөөрэнэ.

Үбэлэй спортын наадануудай үнгэргэгдэжэ байха үедэ Ивалгын районой һуурин тосхонуудта ородой үбэлые үдэшэлгын, буряад арадай шэнэ жэлэй һайндэрые — Сагаалганиие угталгын зугаа наадануд, баяр ёһололнууд болобо.

Хүдөөгэй үбэлэй спортын дүрбэдэхи наадануудай дүнгүүдые удаадахи репортаж соогоо хөөрэхэбди.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,
Б. ЦЫРЕМПИЛОВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Ивалгын дунда һургуулиин 7—8-дахи классуудай һурагшад айлшадаа сагаан эдеэнэй дээжээр, хадагаар угтана. 2. Наада үнгэргэһэн талмайн эзэд —Ивалгын районой суглуулагдамал командын гэшүүд стадион дээрэ.

Уласхоорондын шэнжэл…

«ХАРСАГАНУУДАЙ» ҺҮЙДХЭЛТЭ ЯБУ…

Израилиин «Ликуд» партиин баруунай тала баригшадай ЦК-гай заседанида хабаадагшад арсалдаад, гартань тудаһан лэ юумэрээ бэе бэеынгээ толгой руу буулгалсаа бэлэй. Энэ ушар 1986 ондо болоһон юм. Тон лэ иимэрхүү ушар мэнэ һаяхан мүн лэ үзэгдэбэ. Гүрэнэй премьер-министр Ицхаку Шамирые дэмжэхээ «Ликудай» Центральна Комитедэй заседани зарлагдаа юм. Мүнөө үедэ Израилиин эзэмдээд байһан Палестинада һунгалта үнгэргэхэ тухай хөөрэлдөөнүүдые нютагай хүн зонтой хэжэ болохо гү гэһэн һанамжа тушаа тогтоод, энэ асуудалаар дуугаа үгэхыень Шамир дурадхаба. Гараа үргэһэн хүнүүдые тооложо үрдеэгүй байтарнь, худалдаа наймаанай ба промышленностиин министр Ариел Шарон гэгшэ бодожо, палестинынхидай буһалгаае хүсөөр дараха гэһэн дурадхал оруулба. Тиин эндэ тон ехэ шууяан эхилшэбэ.

Үшөө 1986 ондо болоһон наншалдаанай һүүлээр зал соохи стулнууд һандалинуудаар һэлгэгдэһэн байжа, энэ удаа ээлэбэ. Шамирай дурадхал хэдыхэн лэ дуугаар абтаба. Тиимэһээ эндэ хабаадалсаһан политическэ шэнжэлэгшэд гүрэнэй премьер-министр амжалта туйлаба гэжэ тоолоногүй. Диилдэһэн Ариел Шарон тушаалһаа бууһан тухайгаа соносхоод, Иордан мүрэнэй баруун эрьедэхи нютагуудай ба Газа секторые Израилиин хиналта доро хэтэдээ байхын түлөө тэмсэхэб гэжэ мэдүүлбэ.

Яахадаа «Ликудай» «харсаганууд» Шамирта аһалдабаб? Израилиие хүтэлбэрилжэ байһан каолиционно правительствые үлөөхын тула премьер-министр нүгөөдэ «ажалшадай» партида буулта хэхэ ушартай болоһон байба бшуу. Ушар юуб гэхэдэ, «ажалшадай парти израилиинхидай ба палестинынхидай хоорондо үнгэргэгдэхэ хөөрэлдөөнүүдтэ мүнөө үедэ Израилиин эзэмдээд байһан газар дээрэһээ гаража ошогшодые хабаадуулха гэһэн дурадхал оруулһан, тиихэдэнь Шамир тэрэнииень дэмжэһэн байна. Палестинын арабуудтай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэгүй гэжэ номнодог Шарон энээндэнь тон ехээр дураа гутаһанаа иигэжэ мэдүүлбэ бшуу. Тиигээд тэрэ «Ликудай» блогой хүтэлбэрилэгшэ болохоб, удаань правительствые толгойлхоб гэжэ соносхоһон байха юм. «Ликуд» парти дотор шанга тэмсэл эхилбэ.

Израилиин эзэмдээд байһан газар дайда дээрэ палестинынхидай буһалгаанай эхил-һэнһээ хойшо гурбан… үедэ ганса эндэшье… обществодо хүлгөөтэй… Буу зэбсэггүй арабууд… жа ябаһан Израилиин… шэрүүн абари зантай… мэдэрэгдэдэг болонхой…

Израиль гүрэнэй хүү… дэ байгшад жэл бүри… армида татагдаха ёһо… мандирнууд тэдэнэртэ… хандана гэжэ олондо… рец» газетэ бэшэнэ… хад жэлэй туршада… хандалгаһаа боложо… дээ гар хүрөө юм гэ… мэһээ армиин байдал… гэһэн сэгнэлтэ үгтэнэ… хүсэнүүдэй генеральна… Дан Шамрон парламе… общество дотор соно… тис эрхэнүүд ба тэдэ… рой хоорондо тон е… гээд мэдүүлбэ. Иимэ… үргэлжэлүүлэгдээ һаа… хэдэн ондоо хубаарха… онсолбо.

Израилиин ба бүхы… тическэ байдалда тус… шэд нүлөө үзүүлнэ… раилиин зарим хүтэл… политическэ тэмсэл… бшуу. Жэшээнь, прем… «Агууехэ Израилиие… һанал бодолоо батад… рэглэхэ тухайгаа мэд… жэлэй һүүл багаар… дай урда үгэ хэлэ… Израиль» Иордан мү… дэхи газарнуудые ба… лапсаха юм, тиихэдэ… шэдые эдэ газарнууд… ди гэжэ соносхоһон… гэнь Зүүн зүгтэхи ба… хэрэгтэ тойбо татаа… руушаагдаһан байха…

Зүүн зүгэй орону… раильда ажаһуугшад… байһан араб-израили… сарахаар болонхой… тиныe сүлөөлхын түл… эмхи тэрэнэй урда та… дые бодото байдалы… хэнэ. Харин тиихэдэ… рилэгшэд Палестины… тэнүүдые дүүргэхэ…

ОЛОНОЙ АНХАРАЛ Т…

Вьетнамай Камрань портдо ородог совет сэрэгэй хүсэнүүдые хороохо тухай СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ мэдүүлбэ. Ази, Номгон далайн оршондохи байдалые гуримшуулха талаар Советскэ Союзай гаргаһан энэ үүсхэл олоной анхарал татаба. Үнгэрэгшэ жэлэй һүүл багаар Камрань портһоо Миг-23 түхэлэй истребительнүүд ба ТУ—16 түхэлэй бомбардировщигууд гаргагдаа бэлэй. Мүнөө үедэ тэндэ 6—10 самолёдтой багахан авиаотряд үлөөгдэнхэй.

Иимэ алхамуудые хэхэдээ, совет тала Ази, Номгон далайн оршондохи сэрэгэй-политическэ шахардуу байдалые гуримшуулха гэһэн эрмэлзэлтэй һэн. Тус оршондохи оронуудта эдэ ябуулганууд һайшаагдаһан байха юм. Японии «Майнита» газетын мэдүүлһэнэй ёһоор, «Камраньда хэгдэһэн алхамууд хадаа Ази, Номгон далайн оршондо буу зэбсэг хуряалгада нүлөөлхэ юм, тиимэһээ бидэ эдэ ябуулганууде һайшаанабди» гэжэ хэлэгдэнэ. Хэрбээ США-гай Филиппинэдэхи сэрэгэй баазануудые усадхаа һаань, СССР Камрань пунктһаа арсаха юм гээд 1988 оной сентябрь һарада Красноярск хотодо үгэ хэлэхэдээ, М. С. Горбачев мэдүүлээ һэн гэжэ тус газетэ уншагшадтаа һануулна.

Советскэ Союзай ябуулгануудые Филиппинэдэ һайшаана. Ороной конгрессэй түлөөлэгшэдэй палатын гэшүүн Сальвадоро Эскудеро СССР-эй алхамуудта харюу болгон, Кларк-Филддэхи агаарай сэрэгэй баазые усадхаха хэрэгтэй гээд правительствада хандаба. Президент Корасон Акино сэхэ харюу үгэжэ шадабагүй. СССР-эй ба ЮША-гай ябуулгануудые сэгнэхэдээ, Филиппинын талыел харалсахаб гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Американ… усадхагдаха болоо… хэрэглэхэбибди гэжэ… үзэгты гэһэн даабар… зидент үгөө юм.

Совет эдэ ябуул… түлөөлэгшэ мүн лэ… Союз ороной зүүн… рэгүүдые хорооно… мянган, тэрэ тоодо… мянган сэрэгшэд… гон далайн оршонд… гаад шахуу сэрэгшэ… до Японидохи бааза… да Корейдэ — 40,… хэ мэтэ. США-гай об… ни, Урда Корей ба… сэрэгүүдые хороохо… юм гээд Холбоото… мэдээсэнэ.

Азиин, Номгон да… дал тушаа асуудал… уласхоорондын конф… гэргэгдөө юм. Эндэ… шэд хабаадаһан ба… ер-министр Чатчай… Азиин, Номгон дала… дэхэ, сэрэгэй хүсөө… дон ошожо байна… тэрэниие хинаха хэ… гөө хубитые оруул…

Ази, Номгон дал… шахардуу байдалые… этигэхэ, оронууд хо… дые үргэдхэхэ саг…

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

Республикын ниислэл хотын Соведүүдэй талмай дээрэ үнгэрэгшэ амаралтын үдэр олон хүнэй хабаадалгатай митинг боложо үнгэрбэ. Журналистнууд Ц. Цыренжаповай, А. Гомбоевой, Т. Усольцевагай, Д. Коркиной энэ митинг дээрэһээ бэшэһэн фоторепортаж «Эрид хубилалта болохоор болоо» гэжэ гаршагтайгаар номерой нэгэдэхи хуудаһанда ниитэлэгдэбэ.

Партиин XXVIII съездын үзэмжэдэ табигдаха КПСС-эй ЦК-гай платформын проект зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаһан статьянуудай суглуулбари хоёрдохи хуудаһанда үгтэбэ.

РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй болон нютагай Соведүүдэй арадай депутадта кандидадуудай ажал ябуулга тухай зурагшалнууд номерто байха.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 — «120 минута». 9.35 — Мультфильмнүүд. 10.00 — «Солнечный ветер» — 6 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи бүлэг. «Встреча на горе Нарак». 11.15 — «Очарование романса» — киноконцерт. 12.05 — Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 13.05 — Хүгжэмтэ дамжуулга. 13.25 — Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.30 — Время. 17.25 — «Уулзалгын һүүлээр уулзалга». РСФСР-эй Верховно Соведэй арадай депутат В. С. Маслаков. 17.55 — «Телеэко» журнал. 18.25 — «Амар сайн, хүгжэм!». 19.10 — Мультфильм. 19.30 — Время. 20.00 — Залуушуулай һонин. 20.30 — Кинопанорама. 22.00 — Время. 22.30— Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40 — «Солнечный ветер» —6 серитэй уран һайханай фильм.

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета
Праздник Белого месяца (театрализованное представление)— в 18.

Бурятский театр драмы имени Х. Намсараева
Сагаан һарын найр (Праздник белого месяца)

Бурятская филармония
ДК ЛВРЗ — психологические этюды «Я — экстрасенс»! с участием лауреата премии Московского комсомола, заслуженного артиста РСФСР Юрия Горного (г. Москва)— в 18, 20-30.

«Дружба»
Красный галстук — в 9-40. Влюбленный мужчина — в 11-50, 16-30, 18-30. Зита и Гита (2 серии)— в 14, 20-40.

«Родина»
Новые похождения кота в сапогах — в 9-40, 16-30, Зита и…

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-56, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62. отв. секретарь —2-50-52. секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-26, 2-63-56; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации —2-34-05; переводов —2-54-93; писем и селькоров — 2-67-81; корректорская —2-33-61; выпускающие —2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск —55-6-99, г. Закаменск —31-61, п. Кырен —91-9-79. п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия —2-33-77, вахта —2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. п. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана …канской типографи… издата Бурятской… ректор 2-40-45. Н-04360. Зак. №…